วารสารยางพารา

ISSN : 0125-4405

PARA RUBBER BULLETIN

ปีที่ 45 ฉบับที่ 1 เดือนตุลาคม - ธันวาคม 2566

สถาบันวิจัยยาง
การยางแห่งประเทศไทย

สถาบันวิจัยยาง การยางแห่งประเทศไทย
วารสารยางพารา

บรรณาธิการบริหาร
ดร.กฤษดา สังข์สิงห์ ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยยาง

บรรณาธิการ
ดร.วิทยา พรหมมี หัวหน้ากองวิจัยและพัฒนาการผลิตยาง สถาบันวิจัยยาง

ผู้จัดการสื่อสิ่งพิมพ์
นางสาวปวริศา แสงไสย กองวิจัยและพัฒนาการผลิตยาง สถาบันวิจัยยาง

ผู้ช่วยผู้จัดการสื่อสิ่งพิมพ์
นายวีระนันท์ ศรีเกตุ กองวิจัยและพัฒนาการผลิตยาง สถาบันวิจัยยาง

กองบรรณาธิการบริหาร

สถาบันวิจัยยาง
ดร.ฐิตาภรณ์ ภูมิไชย์
นายเกษตร แนบสนิท
นายนิโรจน์ รอดสม
นางภรภัทร สุชาติกูล
นางอารมณ์ โรจน์สุจิตร
นางสาวรัชนี รัตนวงศ์
ดร.ปิยะนุช ปิยะตระกูล
ดร.ชัชมณฑ์ แดงกนิษฐ์ นาถาวร

ฝ่ายเศรษฐกิจยาง
นางสาวอธิวีณ์ แดงกนิษฐ์
ดร.วิญญู โครมกระโทก

ฝ่ายอุตสาหกรรมยาง
ดร.นภาวรรณ เลขะวิพัฒน์
นางสาวพัชรินทร์ ศรีวารินทร์
ดร.ปรีดิ์เปรม ทัศนกุล

วารสารยางพาราเป็นวารสารของสถาบันวิจัยยาง การยางแห่งประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัยบทความ ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการผลิตยางพาราทั้งระบบ (ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ) เพื่อให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการยางแห่งประเทศไทยทั้งภายในและภายนอก ได้แก่ ผู้บริหารและพนักงานการยางแห่งประเทศไทย เกษตรกร สถาบันเกษตรกร ผู้ประกอบกิจการยาง สถาบันการศึกษา และสถาบันวิจัย นำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนพัฒนา และจัดการสวนยางให้มีประสิทธิภาพเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของประเทศ

กำหนดพิมพ์เผยแพร่ ปีละ 4 ฉบับ (ฉบับที่ 1 ตุลาคม-ธันวาคม ฉบับที่ 2 มกราคม-มีนาคม ฉบับที่ 3 เมษายน-มิถุนายน และฉบับที่ 4 กรกฎาคม-กันยายน) ผลงานทางวิจัย บทความ ข่าวสาร หรือความคิดเห็นในวารสารนี้เป็นความคิดเห็นของผู้เขียน กองบรรณาธิการสถาบันวิจัยยาง การยางแห่งประเทศไทยไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย

เปิดรับผลงานเผยแพร่ โดยจัดส่งต้นฉบับในกระดาษ A4 ผลงานทางวิชาการ ความยาวไม่เกิน 10 หน้ากระดาษ ข่าวสาร หรือความคิดเห็น ความยาวไม่เกิน 2 หน้ากระดาษ พิมพ์โดยใช้ Font TH SarabunPSK ขนาด 16

ส่งผลงานเผยแพร่ มาที่กองบรรณาธิการ กองวิจัยและพัฒนาการผลิตยาง สถาบันวิจัยยาง การยางแห่งประเทศไทย อาคาร 50 ปี ชั้น 5 เลขที่ 67/53 ถนนบางขุนนนท์ เขตบางกอกน้อย กทม.ฯ 10700 เบอร์โทรศัพท์ : 02-4246832 หรือ E-mail: rprd2566@gmail.com พร้อมทั้งระบุชื่อและนามสกุลจริง สถานที่ติดต่อและเบอร์โทรศัพท์มายังบรรณาธิการเพื่อพิจารณา สำหรับผลงานที่ได้รับการพิจารณากองบรรณาธิการจะเป็นผู้ติดต่อและแจ้งให้ทราบ และขอสงวนสิทธิ์ในการแก้ไขและจะไม่ส่งต้นฉบับที่ไม่ได้รับการพิจารณาคืน

สารบัญ

บทบรรณาธิการ

บทความวิชาการเฉพาะสาขา

การใช้ปูนแก้ดินเป็นกรดในสวนยางพารา หรือสำหรับการปลูกพืช 01

การประเมินธาตุอาหารพืชในดินปลูกยางพารา เขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคตะวันออกของประเทศไทย 08

บทความที่น่าสนใจ

นโยบายและผลการดำเนินงานที่สำคัญต่อการพัฒนายางพาราไทย 18

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่อยางพารา 25

โครงการขับเคลื่อนเพื่อเพิ่มศักยภาพการจัดการสวนยางตามหลัก GAP 31

สถานการณ์ยางพารา

สถานการณ์ยางพาราในไตรมาส 3/2566 36

สรุปข่าวสารยางพารา 43

บทบรรณาธิการ

ยางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทย การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและปรากฏการณ์เอลนีโญที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในปี 2566 ทำให้ปริมาณน้ำฝนมีการเปลี่ยนแปลงและอุณหภูมิเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของยางพารา รวมทั้งการระบาดของโรคใบร่วงยางพารา แต่ในขณะเดียวกันสมาคมประเทศผู้ผลิตน้ำยางธรรมชาติคาดว่าความต้องการยางธรรมชาติมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับปี 2565 ที่ผ่านมา โดยเป็นผลมาจากการเติบโตของยอดขายรถยนต์ในประเทศผู้ผลิตรถยนต์รายใหญ่ เช่น จีน สหรัฐอเมริกา และอินเดีย โดยเฉพาะภาคยานยนต์ไฟฟ้า (EV) ดังนั้น เพื่อแก้ปัญหาของเกษตรกรชาวสวนยางให้สามารถลดต้นทุนการผลิตยาง เพิ่มผลผลิตและได้ยางที่มีคุณภาพมาตรฐาน ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง จึงได้ร่วมกันจัดทำมาตรฐาน หลักการปฏิบัติที่ดีทางการเกษตร หรือ Good Agricultural Practices (GAP) รวมถึงการปรับสภาพดิน โดยการใช้ปูนแก้ดินเป็นกรดในสวนยางพารา และการประเมินธาตุอาหารพืชในดินปลูกยางพารา เขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคตะวันออกของประเทศไทย ที่จะปรากฏอยู่ในวารสารฉบับนี้

การยางแห่งประเทศไทย (กยท.) นับเป็นองค์กรที่รับผิดชอบดูแลการบริหารจัดการยางพาราในประเทศไทยทั้งระบบ ทุกระดับอย่างครบวงจร มีนโยบายต่างๆที่ส่งเสริม สนับสนุน สร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกร เช่น การสร้างสวนยางยั่งยืนซึ่งเป็นนวัตกรรมการจัดการสวนยางโดยปรับเปลี่ยนแนวคิดการจัดการสวนยางที่ทำเกษตรกรรมแบบปลูกพืชเชิงเดี่ยวเป็นการปลูกสร้างสวนยางแบบผสมผสานที่มีการปลูกพืชชนิดอื่น ๆ ร่วมด้วยกับการทำปศุสัตว์ และหรือเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในสวนยาง ที่มีระยะปลูกปกติตามคำแนะนำของสถาบันวิจัยยาง โดยไม่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ เพื่อช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาให้กับเกษตรกรชาวสวนยางในประเทศไทยได้อย่างยั่งยืน

ดร.วิทยา พรหมมี
บรรณาธิการ

1 การใช้ปูนแก้ดินเป็นกรดในสวนยางพารา หรือสำหรับการปลูกพืช

ภรภัทร สุชาติกูล
ศูนย์วิจัยยางสงขลา สถาบันวิจัยยาง การยางแห่งประเทศไทย

การใช้ปูนปรับปฏิกิริยาของดิน เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับดิน โดยเฉพาะในดินที่มีปฏิกิริยาเป็นกรดรุนแรงมาก เพราะโดยทั่วไปแล้วดินเมื่อได้ปลูกพืชติดต่อกันเป็นเวลานาน ดินจะมีฤทธิ์เป็นกรดเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากสาเหตุดังต่อไปนี้ (ประสาน พรหมสูงวงศ์ 2540 ; มุกดา สุขสวัสดิ์, 2544)

1) มีการชะล้างในเวลานาน ๆ เนื่องจากไฮโดรเจนไอออน (H^+) ที่ได้จากกรดคาร์บอนิกที่เกิดจากน้ำฝนทำปฏิกิริยากับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ไปไล่ที่ธาตุประจุบวกหรือไอออนบวกที่มีฤทธิ์เบส (basic cation) ได้แก่ แคลเซียม (Ca^{2+}) แมกนีเซียม (Mg^{2+}) โพแทสเซียม (K^+) และโซเดียม (Na^+) ที่มีอยู่แต่เดิมในดิน ถูกชะล้างออกไป แล้ว H^+ นั้นเข้าไปเกาะแทนที่ไอออนบวกที่ถูกชะล้างออกมา ไอออนบวกเหล่านี้จะอยู่ในสารละลายดินและถูกชะล้างลงสู่ดินชั้นล่าง หรือเกิดการแลกเปลี่ยนกับไอออนบวกอื่น ๆ ต่อไป ดินที่มีสภาพเป็นกรดจึงมีธาตุเหล่านี้อยู่น้อย และมี H^+ อยู่มากกว่าจึงแสดงความเป็นกรด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในดินร่วนทรายและดินร่วนเหนียวสีแดง ซึ่งเป็นดินที่ระบายน้ำดี ถ้ามีอินทรียวัตถุในดินน้อยก็ยิ่งมีแรงดูดซับไอออนบวกได้น้อยลง น้ำที่ซึมผ่านผิวดินชั้นบนลงสู่ดินชั้นล่างด้วยแรงดึงดูดของโลกจะชะล้างไอออนบวกดังกล่าวลงไปด้วย ทำให้ดินชั้นบนเริ่มมีฤทธิ์เป็นกรด

2) ชั้นดินบนถูกชะล้างพังทลาย ในสภาพแปลงปลูกที่เป็นพื้นที่ลาดชัน ลุ่ม ๆ ดอน ๆ ซึ่งง่ายต่อการพัดพาหน้าดินเมื่อมีฝนตก ดินในแหล่งปลูกพืชของประเทศไทยซึ่งได้เปิดป่าเพื่อเพาะปลูกพืชมานานกว่า 40 ปี ส่วนใหญ่มักไม่มีหน้าดินเหลืออยู่เลย เมื่อหน้าดินซึ่งมีธาตุไอออนบวกถูกพัดพาออกไปจากพื้นที่ ดินล่างที่เหลืออยู่นั้นจึงมีสภาพเป็นกรด

3) การใส่ปุ๋ยเคมีติดต่อกันเป็นเวลานาน เช่น การใส่ปุ๋ยในรูปแอมโมเนียมจะเกิดกระบวนการไนตริฟิเคชัน H^+ จะถูกปลดปล่อยออกมาจากกระบวนการแปรเปลี่ยนรูปของธาตุไนโตรเจนในปุ๋ยเคมี และกระบวนการสลายตัวของอินทรียวัตถุเกิดกรดอินทรีย์หลายชนิดที่มีส่วนก่อให้เกิดดินกรดได้

โดยทั่วไปดินปลูกยางของภาคใต้มักมีสภาพเป็นกรดจัดมาก เนื่องจากภาคใต้เป็นภูมิภาคที่มีฝนตกชุก ปริมาณน้ำฝนในภาคใต้เฉลี่ยรายปี 1,500 มิลลิเมตร/ปี ประกอบกับดินผ่านการสลายตัวผุพังมานาน ทำให้แคตไอออนที่ไม่เป็นกรด เช่น Na^+, K^+, Ca^{2+}, และ Mg^{2+} ที่ละลายออกมาสู่สารละลายดินถูกชะละลายไปได้ง่าย เมื่อเปรียบเทียบกับแคต-ไอออนที่เป็นกรด เช่น H^+, Al^{3+} และ Fe^{3+} เป็นต้น เนื่องจาก Na^+, K^+, Ca^{2+} และ Mg^{2+} เป็นแคตไอออนที่มีประจุน้อยแต่มีขนาดใหญ่ (ศักย์ไอโอนิกต่ำ) จึงละลายน้ำได้ดีมาก การเคลื่อนย้ายและถูกชะล้าง

จึงเป็นไปในอัตราที่สูง ส่วน Al^{3+} และ Fe^{3+} เป็นแคตไอออนที่มีขนาดค่อนข้างเล็กแต่มีประจุบวกสูง (ศักย์ไอโอนิกปานกลาง) จึงพยายามที่จะดูดยึดกับอนุมูล OH^- ในโมเลกุลของน้ำและผลักดัน H^+ ออกจากโมเลกุล ดังนั้น ในเขตชุ่มชื้นที่มีปริมาณน้ำฝนมาก จึงมีร้อยละการอิ่มตัวด้วยกรดสูง สภาพความเป็นกรดของดินจึงสูงขึ้น (pH ลดลง) (ไพบูลย์ วิวัฒน์วงศ์วนา, 2546)

ปฏิกิริยาดิน (Soil reaction) คือ ระดับความเป็นกรดเป็นด่างของดินซึ่งบอกเป็นค่าพีเอช (pH) สารละลายที่เป็นกรดหรือเป็นด่างนั้น สามารถทราบได้จากการวัดค่า pH ของสารละลายนั้น โดยมีสูตรในการคำนวณหาค่าของ pH ดังนี้ (มุกดา สุขสวัสดิ์, 2544)

$$pH = - \log [H^+]$$

โดย pH คือ หน่วยวัดความเป็นกรดเป็นด่าง มีค่าอยู่ระหว่าง 0-14

$[H^+]$ คือ ค่าความเข้มข้นของไฮโดรเจนไอออนในสารละลายนั้น

pH แบ่งออกเป็นหลายระดับ ดังนี้

ระดับ	ค่า pH
กรดรุนแรงมากที่สุด (ultra acid)	< 3.5
กรดรุนแรงมาก (extreamly acid)	3.5 – 4.4
กรดจัดมาก (very strongly acid)	4.5 – 5.0
กรดจัด (strongly acid)	5.1 – 5.5
กรดปานกลาง (moderately acid)	5.6 – 6.0
กรดเล็กน้อย (slighly acid)	6.1 – 6.5
เป็นกลาง (neutral)	6.6 – 7.3
ด่างเล็กน้อย (slighly alkaline)	7.4 – 7.8
ด่างปานกลาง (moderately alkaline)	7.9 – 8.4
ด่างจัด (strongly alkaline)	8.5 – 9.0
ด่างจัดมาก (very strongly alkaline)	> 9.0

ที่มา : คณะกรรมการจัดทำพจนานุกรมปฐพีวิทยา (2551)

อิทธิพลของ pH ต่อการเจริญเติบโตของพืช

ความเป็นกรดเป็นด่างของดินซึ่งบอกเป็นค่าพีเอช (pH) นั้น มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตของพืชทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยทั่วไปพืชส่วนใหญ่จะเจริญเติบโตได้เป็นปกติในดินที่ pH 6.0 - 7.0 ซึ่งธาตุอาหารพืชสามารถละลายมาเป็นประโยชน์กับพืชได้อย่างเหมาะสม ดินที่มีปฏิกิริยาไม่เหมาะสม คือ ระดับ pH สูงหรือต่ำเกินไป จะมีผลกระทบต่อการเจริญเติบโตของพืช เป็นผลให้ผลผลิตได้น้อยกว่าปกติ สำหรับพืชยางพารา pH ที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตพบว่าอยู่ที่ระดับ 4.5 – 5.5

1) ปัญหาความเป็นพิษของไฮโดรเจนไอออน (H^+) ต่อพืช

ปริมาณ H^+ ที่มีความเข้มข้นสูงเป็นพิษกับพืชโดยตรง โดยที่อาจจะมีผลต่อเนื้อเยื่อพืช โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อ pH ของดินอยู่ในระดับที่ต่ำกว่า 3.5 เนื่องจากความเป็นกรดเข้าทำลายเนื้อเยื่อที่บริเวณรากพืช (จำเป็น อ่อนทอง, 2551)

2) ปัญหาการขาดแคลเซียม (Ca) แมกนีเซียม (Mg) และโพแทสเซียม (K) ในดินกรด

ในดินที่มี pH ต่ำ H^+ ในสารละลายดินจะยับยั้งการดูดธาตุประจุบวกอื่น ๆ ของรากพืช โดยเฉพาะ Ca Mg และ K ส่งผลให้พืชดูดใช้ธาตุเหล่านี้ได้น้อยลง จนแสดงอาการขาดธาตุอาหารเกิดขึ้น นอกจากนี้

ความเป็นกรดมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของธาตุอาหารพืชในดิน ทำให้ธาตุบางชนิดละลายเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะเหล็กและอะลูมินัม ซึ่งเป็นปฏิปักษ์กับธาตุ Ca Mg และ K ส่งผลให้พืชดูดกินธาตุเหล่านี้ได้ยาก (จำเป็น อ่อนทอง, 2551; วิเชียร จาฏุพจน์, 2550)

3) ปัญหาความเป็นพิษของอะลูมินัม

เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าในดินกรดที่มี pH ต่ำกว่า 5 ผลเสียของความเป็นกรดเกิดจากอะลูมินัมไอออน (Al^{3+}) ซึ่งเป็นไอออนหลัก ไม่ใช่ผลของ H^+ ซึ่งไม่มีผลกระทบต่อพืชโดยตรง ความเป็นกรดหรือ H^+ จะช่วยส่งเสริมให้มีการสลายตัวของแร่ในดินทำให้มีการปลดปล่อย Al^{3+} ออกมาในสารละลายดินได้มากขึ้น ทั้งนี้ ไพบูลย์ วิวัฒน์วงศ์วนา (2546) ได้อธิบายว่า Al^{3+} 1 โมล เมื่อทำปฏิกิริยาไฮโดรไลซิสกับน้ำสามารถปลดปล่อย H^+ ได้มากที่สุด 3 โมล ซึ่ง H^+ สามารถแลกเปลี่ยนไล่ที่ K^+, Ca^{2+} และ Mg^{2+} ที่ดูดซับบนผิวอนุภาคดิน ทำให้ไอออนเหล่านี้ถูกปลดปล่อยออกสู่สารละลายดินได้ง่าย และถูกชะละลายไปในที่สุด และ Al^{3+} หากมีอยู่มากในดินกรดจัดอาจเป็นพิษกับพืชได้ โดยจะทำอันตรายต่อรากขนอ่อนของพืช จนไม่สามารถดูดน้ำและธาตุอาหารซึ่งอยู่ในรูปสารละลายขึ้นไปใช้ได้

4) ปัญหาความเป็นพิษของแมงกานีส

แมงกานีส (Mn) เป็นธาตุอาหารจุลภาค ซึ่งพืชต้องการในปริมาณน้อย ระดับ Mn ที่เหมาะสมในสารละลายดิน คือ 1 – 4 มิลลิกรัมต่อกิโลกรัม ถ้าสูงกว่านี้จะเป็นพิษต่อพืชได้ ในกรณีของดินที่มี pH น้อยกว่า 4.8 อาจเกิดความเป็นพิษของทั้ง Mn และ Al อาการเป็นพิษของ Mn โดยทั่วไปจะพบจุดสีน้ำตาลที่ใบแก่ การกระจายของคลอโรฟิลล์ไม่สม่ำเสมอ ระดับ Mn ในพืชที่สูงอาจชักนำให้เกิดการขาด Fe นอกจากนี้การดูดกิน Mn ของพืชมีสภาวะปฏิปักษ์กับ Ca และ Mg กล่าวคือ ถ้าดินมีระดับ Ca และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง Mg สูง จะทำให้พืชดูดดกิน Mn ได้ยาก ระดับ Mn ในพืชปกติอยู่ในช่วง 40 – 120 มิลลิกรัมต่อกิโลกรัม พืชแสดงอาการขาดธาตุ Mn ในช่วง 15 – 25 มิลลิกรัมต่อกิโลกรัม และเป็นพิษต่อพืชในระดับสูงกว่า 180 มิลลิกรัมต่อกิโลกรัม (วิเชียร จาฏุพจน์, 2550)

5) ปัญหาการขาดฟอสฟอรัสในดินกรด

เมื่อ pH ของดินลดลง หรือเป็นกรดมากขึ้น Fe Mn และ Al ไอออนจะละลายออกมามากขึ้น และทำปฏิกิริยากับฟอสเฟตไอออนเป็นสารประกอบที่ละลายได้น้อย พืชไม่สามารถดูดกินได้ นอกจากนี้ในสภาพที่เป็นกรดฟอสเฟตไอออนยังสามารถรวมตัวกับอะลูมินัมที่แลกเปลี่ยนได้ (Exchangeable Al) ถูกดูดซับที่ผิวของแร่ดินเหนียว ฉะนั้นฟอสเฟตมีส่วนในการลดปริมาณหรือความเป็นพิษของ Al ในดินได้ หรือเรียกว่า “การปรับความเป็นกรดด้วยฟอสเฟต (liming with phosphate)” ซึ่งถ้ามีการใส่ฟอสเฟตในปริมาณไม่มากพอ ฟอสเฟตอาจจะใช้ไปในการทำปฏิกิริยากับ Al จนหมด และไม่เพียงพอต่อความต้องการของพืช

6) ปัญหาต่อกิจกรรมของจุลินทรีย์ในดิน

ความเป็นกรดเป็นด่างของดินเป็นปัจจัยสำคัญที่ควบคุมปริมาณจุลินทรีย์ในดิน เมื่อค่า pH ของดินต่ำลง จำนวนของราจะเพิ่มขึ้นในขณะที่จำนวนของแบคทีเรียจะลดลง เพราะราเป็นกลุ่มของจุลินทรีย์ที่ทนต่อสภาวะกรดได้ดี การเติมหินปูนลงในดินเพื่อเพิ่มค่า pH จะลดจำนวนประชากรของราลงและเพิ่มประชากรของแบคทีเรีย (Shah et al., 1990 อ้างถึงใน วราภรณ์ ฉุยฉาย, 2561)

Chris and Gaus (2018) อธิบายว่า กระบวนการของจุลินทรีย์ส่วนใหญ่ รวมถึงการสลายตัวของอินทรียวัตถุและการหมุนเวียนของธาตุอาหารจะลดลงในดินที่เป็นกรด เนื่องจากการเจริญเติบโตและการสืบพันธุ์ของจุลินทรีย์ในดินซึ่งส่วนใหญ่เป็นแบคทีเรียและเชื้อราลดลง กระบวนการย่อยสลายอินทรียสารไปเป็นสารอนินทรีย์ในรูปที่เป็นประโยชน์ต่อพืชโดยจุลินทรีย์ดินจะช้าลงในดินที่เป็นกรด ซึ่งอาจจำกัดการดูดกินของพืช ดินที่เป็นกรดจำกัดทั้งการเจริญเติบโตของรากและการอยู่รอดของไรโซเบียม โดยลดโอกาสที่รากจะสัมผัสกับแบคทีเรียที่จะสร้างปม ทำให้การสร้างปมในพืชตระกูลถั่วล้มเหลว และยับยั้งการทำงานของปมในการตรึงไนโตรเจนในอากาศส่งผลให้เกิดการขาดไนโตรเจนในพืชได้

ชนิดของวัสดุปูนทางการเกษตร

จำเป็น อ่อนทอง (2551) ให้รายละเอียดว่า ปูนที่ใช้ในทางการเกษตร เป็นสารประกอบที่มีฤทธิ์เป็นด่าง และใช้ใส่ลงไปในดินเพื่อลดความเป็นกรด ปูนที่ใช้ในการเกษตรเป็นสารประกอบคาร์บอเนต ออกไซด์ หรือไฮดรอกไซด์ ของแคลเซียมหรือแมกนีเซียม

1) สารประกอบคาร์บอเนต องค์ประกอบหลักเป็นแคลเซียมคาร์บอเนต อาจเป็นแคลเซียมคาร์บอเนต ($CaCO_3$) ที่ได้จากภูเขาหินปูนและนำมาบด เรียกว่า **หินฝุ่น** หรือเป็นหินโดโลไมต์ ($CaMg(CO_3)_2$) ที่นำมาบดให้ละเอียด เรียกว่า **ปูนโดโลไมต์** แต่ในประเทศไทยส่วนใหญ่ใช้หินมาร์ล หรือ **ปูนมาร์ล** ซึ่งเป็นสารประกอบที่เกิดจากหินปูนที่สลายตัวแล้วถูกน้ำพัดพาไปตกตะกอนในที่ลุ่ม ทำให้มีอนุภาคดินเหนียวผสมอยู่ด้วย นอกจากนั้น อาจเป็นคาร์บอเนตจากเปลือกหอย ฝุ่นจากโรงงานผลิตซีเมนต์ ตะกอนจากโรงงานกระดาษ

2) สารประกอบออกไซด์ ได้จากการนำหินปูนไปเผา แล้วนำไปบดให้มีขนาดอนุภาคที่เหมาะสม ได้แก่ แคลเซียมออกไซด์ (CaO) และแมกนีเซียมออกไซด์ (MgO) เรียกปูนประเภทนี้ว่า **ปูนเผา** หรือ **ปูนสุก** (quick lime หรือ burned lime)

3) สารประกอบไฮดรอกไซด์ ได้จากการนำหินปูนไปเผา จนได้แคลเซียมออกไซด์หรือแมกนีเซียมออกไซด์ แล้วให้ทำปฏิกิริยากับน้ำ ก็จะได้สารประกอบไฮดรอกไซด์ของแคลเซียม ซึ่งเรียกว่า **ปูนขาว** (slaked lime หรือ hydrated lime : $Ca(OH)_2$)

นอกจากนั้น ผลพลอยได้จากการถลุงเหล็ก (blast furnace slag : $CaSiO_3$ และ $CaSiO_4$) ก็มีสมบัติเป็นด่าง สามารถนำมาใช้ปรับปรุงดินกรดได้

การใช้ปูนปรับ pH ของดิน

วิเชียร จาฏพจน์ (2550) ให้รายละเอียดว่า แนวทางปฏิบัติการใช้ปูน เพื่อแก้ไขความเป็นกรดของดินที่ได้ผลดีในเขตอบอุ่น พบว่ามักจะไม่เหมาะกับดินที่เป็นกรดในเขตร้อนชื้น ซึ่งมีสมบัติด้านประจุของแร่ดินเหนียวที่แตกต่างกัน **การใช้ปูนในเขตอบอุ่นส่วนมากจะมีเป้าหมายเพื่อปรับ pH ของดินให้อยู่ในช่วงที่เป็นกลาง 6.5 หรือ 7 แต่ในดินกรดเขตร้อนเป็นที่ยอมรับกันว่าไม่จำเป็น หรือไม่ควรปรับ pH ของดินให้มากกว่า 5.5** ปริมาณปูนที่แนะนำเพื่อให้ได้ pH ที่เป็นกลาง อาจทำให้ผลผลิตลดลงได้ ถ้าดินมีปริมาณโพแทสเซียม (K) โบรอน (B) หรือสังกะสี (Zn) ต่ำและไม่มีการใส่เพิ่มเติมให้กับพืช หรือปูนที่ใส่ไม่มีการคลุกเคล้ากับดินให้ดี ฉะนั้นการพิจารณาความต้องการปูน (lime requirement) จึงต้องคำนึงถึงผลกระทบของปูนต่อความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหารอื่น ๆ ด้วย การใช้ปูนในอัตราต่ำ (ในปริมาณ 16 - 24 กิโลกรัม-Ca ต่อไร่) จะช่วยเพิ่มผลผลิตและการดูดกินของ

ธาตุฟอสฟอรัส (P) โพแทสเซียม (K) สังกะสี (Zn) และทองแดง (Cu)

กระสินธุ์ สุทธิธรรมโม (2525) อธิบายว่า **การใช้ปูนเพื่อปรับ pH ของดิน ประการแรกที่ควรทำ คือ ทดสอบ pH ของดินว่ามี pH เท่าไร และต้องการใช้ปูนเป็นจำนวนเท่าใดที่ pH ที่เราต้องการ** การใช้ปูนเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะดินที่เป็นกรดจัดมากไม่เป็นที่พึงประสงค์ของการเจริญเติบโตของพืช ดังนั้น ทางการเกษตรจึงหาวิธีการปรับปรุงดินให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของพืชตามหลักเศรษฐศาสตร์ (คือไม่แพงเกินไปนัก) ดังนั้น ในทางปฏิบัติเราจึงนิยมใช้ปูนขาวหรือหินปูน อันหมายถึง สารประกอบออกไซด์หรือไฮดรอกไซด์หรือคาร์บอเนตของธาตุ Ca หรือ Mg เช่น CaO, $CaCO_3$ หรือ $Ca(OH)_2$ ซึ่งหาได้ง่ายและราคาถูก ไฮดรอกไซด์ของ K หรือ Na ไม่นิยมใช้เพราะว่าราคาแพง หายาก หรือสารประกอบเกลือของอนุมูล SO_4^{2-}, Cl^- ของ Ca, Mg ก็เช่นกัน นอกจากจะราคาแพงแล้วยังเป็นการเพิ่มอนุมูลกรดให้กับดินด้วย

จำเป็น อ่อนทอง (2551) กล่าวว่า จำนวนปูนที่ต้องการ (lime requirement) ของดินแต่ละชนิดจะแตกต่างกันออกไป **โดยทั่วไปแล้วดินเนื้อละเอียดและมีอินทรียวัตถุสูง มีความสามารถในการต้านทานการเปลี่ยนแปลง pH ได้ดี จึงทำให้ต้องใช้ปูนจำนวนมากเพื่อปรับ pH ให้ได้ตามที่ต้องการ ในขณะที่ดินเนื้อหยาบ pH จะเปลี่ยนแปลงได้ง่าย จึงต้องระมัดระวังเรื่องการใส่ปูน เพราะหากใส่ปูนมากเกินไป (over liming) จะส่งผลเสียต่อพืช คือ ทำให้ปริมาณ Fe, Mn และ Zn ที่เป็นประโยชน์กับพืชในดินลดต่ำลง ทำให้ฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์ในดินลดลงเพราะจะเปลี่ยนไปอยู่ในรูปแคลเซียมฟอสเฟต [$Ca_3(PO_4)_2$] ซึ่งละลายน้ำได้ยาก และแคลเซียมที่สูงเกินไปจะขัดขวางการดูดดึง B ของพืช** ดังนั้น จึงต้องมีการวิเคราะห์หาความต้องการปูน

เมื่อจำเป็นจะต้องใช้ปูนเพื่อแก้ไขความเป็นกรดของดิน มีข้อควรปฏิบัติดังนี้

1) เก็บตัวอย่างดินส่งมาวิเคราะห์ เพื่อหาค่า pH และปริมาณปูนที่ต้องการใช้ **โปรดอย่าใส่ปูนเองโดยไม่มีข้อมูลจากทางราชการหรือจากหน่วยงานที่ได้รับอนุญาตจากรัฐ การใส่ปูนเองอาจใช้ปริมาณที่ผิดพลาดมากเกินไปจนเป็นอันตรายต่อพืช** โดยทางปฏิบัติในห้องปฏิบัติการ เรามักทำเส้นโค้ง ไตเตรชัน (titration curve) ของดินเป็นกรดด้วย $Ca(OH)_2$ หรือน้ำปูนขาวเพื่อหาจำนวนปูนที่ต้องการ ดังภาพที่ 1

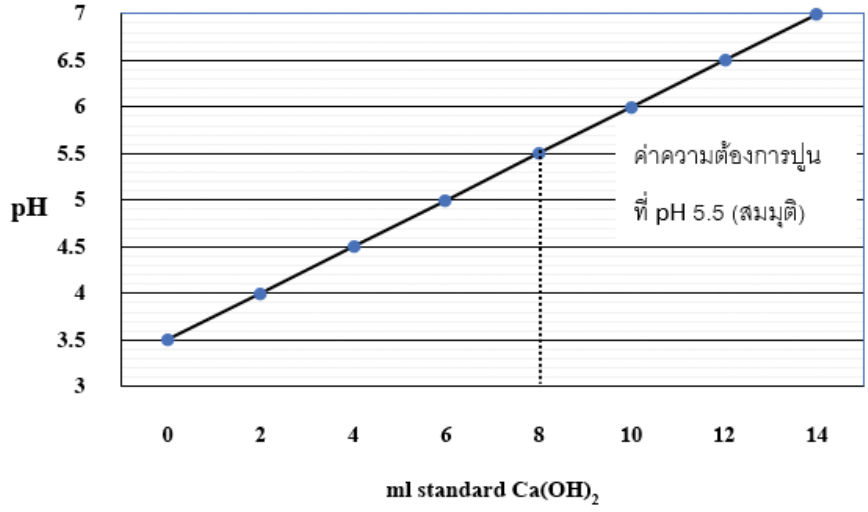

ภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างค่า pH กับปริมาณปูนขาว ($Ca(OH)_2$)

2) หว่านปูนขาวและผสมคลุกเคล้าให้เข้ากับดิน ธาตุแคลเซียมที่มีอยู่ในปูนจะเข้าไปทดแทนธาตุไฮโดรเจนที่อนุภาคดินยึดไว้ จึงทำให้สารละลายดินมี pH สูงขึ้น และ pH ในดินก็จะลดลงไปเรื่อย ๆ โดยขบวนการชะล้างภายในตามธรรมชาติ จึงต้องทำการวิเคราะห์ดินใหม่เพื่อจะได้ใส่ปูนซ้ำ แต่ช่วงเวลาช้านานขึ้นอยู่กับเนื้อดินและการจัดการดิน

การหว่านปูน ควรหว่านเมื่อลมสงบ และใส่ถุงมือป้องกันปูนกัด หาผ้าปิดจมูกเพื่อกันละอองปูนมิให้สูดเข้าไป เพื่อให้ง่ายต่อการปฏิบัติ ควรหว่านปูนหลังไถดะครั้งแรก แล้วปล่อยให้โดนแดดโดนฝนประมาณ 7 วัน ก่อนจะไถแปร ดินทรายจะปรับปฏิกิริยาได้เร็วกว่าดินเหนียว

ในกรณีที่แนะนำให้ใช้ปูนมาร์ล จะต้องใช้อัตราสูงกว่าปูนขาวตามที่แนะนำ ปูนมาร์ลต้องเป็นผงแห้งจึงจะสะดวกในการหว่าน ปูนมาร์ลมักมีปัญหาในการใช้ เพราะเมื่อนำปูนมาร์ลมาเทลงในพื้นที่กองปูนจะกลายเป็นก้อน ยากที่จะทุบให้แตกเป็นผง จึงคลุกเคล้าให้เข้ากับดินได้ไม่ทั่ว

ปูนอีกชนิดหนึ่งที่นิยมใช้กันคือ หินปูนบด (หินฝุ่น) โดยนำก้อนหินปูนบดใช้โดยตรง หรือไม่ก็นำเศษหินฝุ่นจากโรงงานโม่หิน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นหินปูนมาใช้ และปริมาณที่ใช้นั้นต้องสูงกว่าปูนขาว หินปูนบดที่มีคุณภาพดีควรมีเนื้อปูนมากกว่าร้อยละ 90 และมีขนาดละเอียด 100 เมช ไม่น้อยกว่าร้อยละ 40 (ประสาน พรมสูงวงศ์, 2540)

สภาพการเกินปูน (over liming)

สภาพการเกินปูน เกิดจากการใส่ปูนในปริมาณที่มากเกินไปโดยเฉพาะในดินเนื้อหยาบ และมี buffer capacity ต่ำ อาจจะเกิดผลเสียหายแก่พืชที่ปลูกได้ เนื่องจาก

1. ปริมาณ Fe, Mn ลดลง พืชอาจเกิดการขาดได้

2. ความเป็นประโยชน์ของฟอสฟอรัสลดลง

3. การดูดกิน การใช้ฟอสเฟตในพืชและเมตาบอลิซึมไม่สะดวก

4. การดูดกิน และความเป็นประโยชน์ของ Zn, B ลดลง

5. เกิดการเปลี่ยนแปลงของ pH ในดินอย่างรวดเร็ว อาจเป็นอันตรายแก่พืชได้

ภาพที่ 2 อาการผิดปกติของยางพาราจากการใส่ปูนมากเกินไป

โดยสรุป พืชแต่ละชนิดจะเจริญเติบโตได้ดีในดินที่มีช่วง pH ต่างกัน จึงไม่จำเป็นที่จะต้องใช้ปูนปรับปฏิกิริยาของดินให้มาอยู่ในช่วง pH ที่เป็นกลาง ยางพาราเจริญเติบโตได้ดีในดินที่มี pH 4.5 – 5.5 จึงไม่จำเป็นต้องใส่ปูนเพื่อยกระดับ pH ของดินหากดินมี pH อยู่ในช่วงนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใส่ปูนเพื่อแก้ไขความเป็นกรดของดินในแปลงยางที่เป็นโรครา จะยิ่งส่งเสริมให้เชื้อราที่เป็นสาเหตุโรครากเจริญเติบโตได้ดีขึ้น การแพร่กระจายของโรคมากขึ้น

บรรณานุกรม

กระสินธุ์ สุทธิธรรมโม. 2525. ปฐพีวิทยาเบื้องต้น (Introduction to soil Science). สงขลา : ภาควิชาธรณีศาสตร์ คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

คณะกรรมการจัดทำพจนานุกรมปฐพีวิทยา. 2551. พจนานุกรมปฐพีวิทยา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

จำเป็น อ่อนทอง. 2551. ดินมีปัญหาและการจัดการ. สงขลา: ภาควิชาธรณีศาสตร์ คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ประสาน พรหมสูงวงศ์. 2540. การใช้ปูนแก้ดินเป็นกรด. วารสารฉบับเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว 70: 603-606.

ไพบูรณ์ วิวัฒน์วงศ์วนา. 2546. เคมีดิน. เชียงใหม่: คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

มุกดา สุขสวัสดิ์. 2544. ความอุดมสมบูรณ์ของดิน (Soil Fertility). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

วิเชียร จาฏุพจน์. 2550. ความอุดมสมบูรณ์ของดิน (Soil Fertility). สงขลา : คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

วราภรณ์ ฉุยฉาย. 2552. ผลกระทบของดินกรดต่อการเจริญเติบโตของพืชและจุลินทรีย์. วารสารวิชาการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 1: 93-99.

2

การประเมินธาตุอาหารพืชในดินปลูกยางพารา เขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคตะวันออก ของประเทศไทย

นัทธ์ชนัน หนองนา ธมลวรรณ โทนุสิน และ วิทัศ พันธ์ภูงา
ศูนย์วิจัยยางบุรีรัมย์ สถาบันวิจัยยาง การยางแห่งประเทศไทย

ยางพาราเป็นพืชที่สามารถเจริญเติบโตได้ดีในภูมิอากาศเขตร้อนชื้น สำหรับประเทศไทยที่ตั้งอยู่ในเขตร้อนจึงมีสภาพเหมาะสมต่อการปลูกยางพารา ทำให้ยางพาราสามารถปลูกได้ทุกภาคของประเทศ ทั้งนี้ ยางพารายังเป็นพืชที่สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ได้ดี จึงทำให้ปัจจุบันมีการปลูกยางพารากระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย อย่างไรก็ตามการปลูกยางพาราให้เจริญเติบโตดีและให้ผลผลิตสูงนั้น นอกจากสภาพภูมิอากาศและสภาพพื้นที่เหมาะสมแล้ว ยังขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ หลายประการ เช่น พันธุ์ยาง การบำรุงรักษาสวนยาง ระบบการกรีดยาง โรคและศัตรูยาง เป็นต้น นอกจากนี้ ดินเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญไม่น้อยกว่าปัจจัยอื่น ๆ ที่กล่าวมา เนื่องจากดินเป็นแหล่งที่ให้ธาตุอาหารเพื่อการเจริญเติบโตและให้ผลผลิตของยางพารา (นุชนารถ, 2552)

จากการวิเคราะห์ตัวอย่างดินที่ส่งมาให้ศูนย์วิจัยยางบุรีรัมย์วิเคราะห์ ระหว่างปี 2564 จนถึงปี 2566 จำนวนทั้งสิ้น 893 ตัวอย่าง โดยเป็นตัวอย่างจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 723 ตัวอย่าง จากภาคตะวันออก จำนวน 170 ตัวอย่าง ตามผลการประเมินธาตุอาหารพืชในดินปลูกยางพาราเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคตะวันออกของประเทศไทยที่ได้จากการวิเคราะห์สามารถแนะนำการผสมปุ๋ยใช้เองตามค่าวิเคราะห์ดินสำหรับยางพาราหลังเปิดกรีดได้ (ตารางที่ 4)

สถานะธาตุอาหารพืชในดินปลูกยาง

ในอดีตดินที่ใช้ปลูกยางพารามีความอุดมสมบูรณ์สูง เนื่องจากเป็นดินที่มีป่าปกคลุม จะมีการหมุนเวียนของธาตุอาหารหรือวัฏจักรของธาตุอาหาร (nutrient cycling) เกิดขึ้น และเป็นไปอย่างสมบูรณ์โดยเป็นส่วนหนึ่งของระบบนิเวศป่าไม้ ทำให้ธาตุอาหารต่าง ๆ ในดินตอนล่างของหน้าตัดดินหมุนเวียนกลับ (recycling) มาสะสมในดินชั้นบน โดยรากพืชจะดูดกินธาตุอาหารต่าง ๆ จากดิน แล้วธาตุอาหารเหล่านั้นจะกลับมาทับถมหรือกลับมาสู่ดินอีกจากการสลายตัวผุพังของเศษชิ้นส่วนต่าง ๆ ของพืชที่หลุดอยู่ในดิน หรือหลุดร่วงสู่ดิน (liter fall) การปลูกยางพาราติดต่อกันเป็นเวลานานในพื้นที่ป่าเหล่านี้ ถึงแม้เศษใบยางที่ร่วงหล่นบนดินทุกปีหรือพืชคลุมดินตระกูลถั่วที่ปลูกในสวนยางจะสลายตัว

ผุพังชดเชยอินทรียวัตถุส่วนหนึ่งที่สูญเสียจากดิน แต่ยังมีการสูญเสียธาตุอาหารออกไปจากดินในรูปของผลผลิตน้ำยาง เศษกิ่งไม้รวมทั้งต้นยางเมื่อมีการโค่นปลูกใหม่ ประกอบกับระบบนิเวศที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ความอุดมสมบูรณ์ของดินลดลง ในการเก็บเกี่ยวผลผลิตน้ำยาง 1 ตัน ดินจะสูญเสียธาตุอาหารหลักไนโตรเจน ฟอสฟอรัส และโพแทสเซียม 20, 5 และ 5 กิโลกรัมตามลำดับ และธาตุอาหารรองแคลเซียม แมกนีเซียม และกำมะถัน 4, 5 และ 2 กิโลกรัมตามลำดับ นอกจากนี้ยังมีการสูญเสียจุลธาตุอาหารในดินอีกปริมาณน้อย ดังนั้น หากต้องการรักษาสภาพความอุดมสมบูรณ์ของดินไว้จะต้องเพิ่มธาตุอาหารเหล่านี้ให้กับดินเท่ากับปริมาณที่สูญเสียไป โดยการปรับปรุงบำรุงดินและการจัดการดินเพื่อไม่ให้ดินเสื่อมโทรมลงอย่างรวดเร็ว

ดินที่ใช้ปลูกยางพาราปัจจุบันแต่ละพื้นที่มีการใช้ที่ดินมาแตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นพื้นที่ที่เคยปลูกยางพารา พืชไร่ พืชสวน ซึ่งมีการจัดการพื้นที่แตกต่างกัน มีลักษณะทางกายภาพของดินที่เกิดจากการใช้ที่ดินและสมบัติทางเคมีของดินแตกต่างกัน ย่อมมีผลต่อปริมาณธาตุอาหารพืชในดิน (นุชนารถ, 2556)

การวิเคราะห์ดิน

การวิเคราะห์ดิน เป็นการตรวจสอบความอุดมสมบูรณ์ของดิน โดยวัดสิ่งที่ต้องการทราบจากดินโดยตรงเป็นวิธีหนึ่งที่นิยมใช้กันแพร่หลาย และเป็นวิธีการที่ดีกว่าการวิเคราะห์พืชในแง่ที่เราสามารถรู้ถึงระดับความมากน้อยของธาตุอาหารได้ก่อนเวลา คือก่อนการปลูกพืช การใส่ปุ๋ยบำรุงดินย่อมทำได้ในขณะที่พืชมีความต้องการธาตุอาหารจากดินในระยะที่พืชกำลังเร่งการเจริญเติบโตสูงสุด การวิเคราะห์ดินจะได้ผลแน่นอนนั้นจะต้องขึ้นอยู่กับการเก็บตัวอย่างดิน โดยตัวอย่างดินต้องเป็นตัวแทนที่ถูกต้องที่สุดของดินในบริเวณที่ต้องการวิเคราะห์ และควรเก็บให้ถูกต้องตามหลักวิชาการเนื่องจากความถูกต้อง แม่นยำของผลการวิเคราะห์ดินทางเคมีร้อยละ 80 ขึ้นอยู่กับวิธีการเก็บตัวอย่างดิน การเก็บตัวอย่างดินที่ให้ค่าความแปรปรวนน้อยที่สุดโดยการเก็บตัวอย่างดินรวม (composite soil sampling) ซึ่งถือว่าเป็นค่าเฉลี่ยของดินในพื้นที่นั้นและควรเก็บให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ ดังนี้

1. เวลาเก็บตัวอย่างดิน

การเก็บตัวอย่างดินทำได้ตลอดปี ในเวลาที่เหมาะสมที่สุดคือเวลาก่อนปลูกพืชหรือก่อนใส่ปุ๋ย เพื่อหลีกเลี่ยงผลตกค้างของปุ๋ย ซึ่งจะทำให้ผลการวิเคราะห์ดินคลาดเคลื่อนได้ และควรเก็บในขณะที่ดินมีความชื้นพอเหมาะเพราะจะทำให้สะดวกในการเก็บตัวอย่าง ความชื้นในดินที่เหมาะสมแก่การเก็บตัวอย่างดินอาจสังเกตได้ง่าย ๆ คือ เมื่อบีบดินให้แน่นแล้วแบมือออกดินจะยังจับเป็นก้อน แต่เมื่อใช้มือบีบอีกทีดินก็จะแตกร่วนโดยง่าย เนื่องจากระดับธาตุอาหารในดินที่วิเคราะห์ได้โดยวิธีทางเคมีนั้น มักจะไม่ค่อยเปลี่ยนแปลงมากนัก ดังนั้น การเก็บตัวอย่างดินวิเคราะห์ เพื่อประโยชน์ในการใช้ปุ๋ยอาจจะทำเพียง 2-3 ปีต่อครั้ง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บตัวอย่างดิน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บตัวอย่างดินมีหลายชนิดขึ้นอยู่กับลักษณะของดินและวัตถุประสงค์ในการเก็บตัวอย่าง คือ 1) สว่านเจาะดิน (soil auger) เหมาะสำหรับดินแข็งและดินที่มีความชื้นพอเหมาะ 2) หลอดเจาะดิน (soil tube หรือ sampling tube)

เหมาะสำหรับดินที่ไม่มีกรวดหินเจือปนและดินที่มีลักษณะเป็นดินเหนียวหรือดินร่วนมีความชื้นพอเหมาะจนถึงดินที่เปียก 3) กระบอกเจาะ (core sampling) เป็นเครื่องมือที่เหมาะสำหรับการเก็บตัวอย่างดินเพื่อวิเคราะห์สมบัติทางกายภาพของดิน 4) พลั่ว เสียม (spade) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บตัวอย่างดินโดยทั่วไป แม้ว่าดินนั้นมีกรวดหินเจือปน

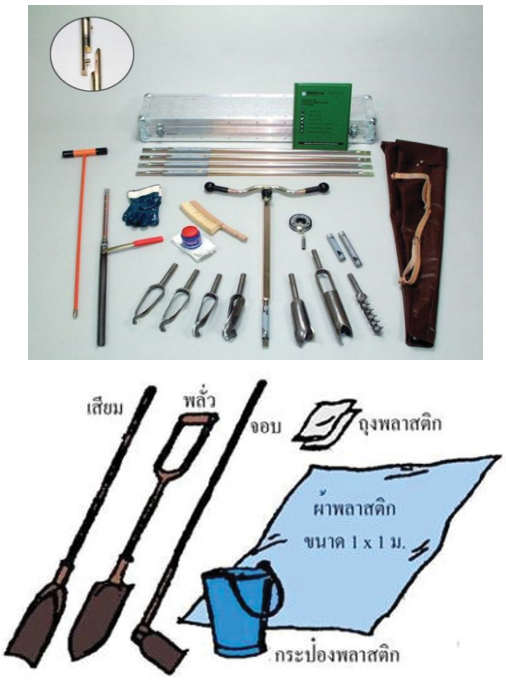

ภาพที่ 1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บตัวอย่างดิน

3. วิธีการเก็บตัวอย่างดินรวม

การสุ่มเก็บตัวอย่างโดยวิธีการเลือก (random) หลุมที่เจาะโดยทิศทางของการสุ่มเลือกจุดเก็บจะต้องซิกแซ็ก และแยกเก็บในพื้นที่ดินที่มีลักษณะดิน (soil type) ต่างกันและมีสภาพพื้นที่ต่างกัน ความลึกของดินที่เก็บขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์ดิน และชนิดของพืชที่ปลูก ควรจะมีความลึกของดินที่พืชหยั่งรากลงไป โดยทั่วไปสำหรับดินที่ใช้ปลูกพืชไร่ ที่มีระบบรากตื้นมักจะเจาะลึกจากผิวดิน 0-15 เซนติเมตร สำหรับยางพาราบริเวณ active root อยู่ที่ระดับความลึกจากผิวดิน 0-30 เซนติเมตร โดยรากดูดอาหารส่วนใหญ่ (feeder root) จะอยู่ระดับความลึก 0-15 เซนติเมตร

ควรเก็บตัวอย่างดินจากหลุมให้มากพอที่จะเป็นตัวแทนของพื้นที่ดินนั้น โดยทั่ว ๆ ไปการเก็บตัวอย่างดินควรแบ่งพื้นที่ออกเป็นแปลงย่อยที่มีลักษณะเหมือนกัน ทั้งลักษณะของพื้นที่และการใช้ที่ดินและลักษณะความอุดมสมบูรณ์ของดินที่แตกต่างกัน รวมทั้งไม่เก็บดินบริเวณที่มีปุ๋ยหมักมูลสัตว์หรือจากบริเวณที่อยู่อาศัย ให้แบ่งเป็นแปลงย่อยขนาดพื้นที่ 10-20 ไร่ เจาะเก็บประมาณ 10-20 หลุมต่อตัวอย่างดินรวม 1 ตัวอย่าง อย่างไรก็ตามการเพิ่มจำนวนหลุมเจาะมากขึ้นจะยิ่งลดความแปรปรวนของตัวอย่างดินรวม ดินที่เก็บแต่ละหลุมควรมีประมาณเท่า ๆ กัน และเก็บในถุงพลาสติกที่สะอาดไม่มีปุ๋ยเคมี หรือสารเคมีใดๆ หลังจากเก็บครบแล้วควรคลุกเคล้าให้เข้ากันเพื่อจะได้เป็นตัวแทนของพื้นที่นั้นๆ แล้วนำตัวอย่างดินผึ่งลมให้แห้ง (air dry soil) พร้อมที่จะส่งตัวอย่างดินวิเคราะห์ปริมาณธาตุอาหารต่อไป

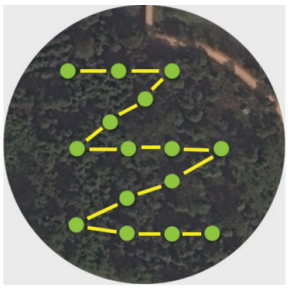

ภาพที่ 2 วิธีการเก็บตัวอย่างดิน

ผลการประเมินระดับธาตุอาหารพืชในดินปลูกยางพาราเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคตะวันออกของประเทศไทย

ผู้เขียนได้ทำการสรุปผลการทดสอบตัวอย่างดินที่เกษตรกรชาวสวนยาง และนักวิจัยของสถาบันวิจัยยาง การยางแห่งประเทศไทย ได้ส่งตัวอย่างดินมาวิเคราะห์ที่ห้องปฏิบัติการวิเคราะห์ดินของศูนย์วิจัยยางบุรีรัมย์ ระหว่างปี 2564 ถึงปี 2566 จำนวนทั้งสิ้น 893 ตัวอย่าง โดยเป็นตัวอย่างจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 723 ตัวอย่าง จากภาคตะวันออก จำนวน 170 ตัวอย่าง (ตารางที่ 1) เพื่อวิเคราะห์หาค่าความเป็นกรด-ด่างของดิน และปริมาณธาตุอาหารอื่น ๆ ที่มีอยู่ในดิน

ดินปลูกยางพาราเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

พบว่าดินปลูกยางส่วนใหญ่**ความเป็นกรด-ด่าง (pH)** (62.1%) มีค่าความเป็นกรด-ด่างในระดับเหมาะสมต่อการปลูกยาง ที่เหลือ (37.9%) มีค่าความเป็นกรด-ด่างในระดับไม่เหมาะสม คือมีค่า pH ต่ำ (2.6%) หรือสูง (35.3%) กว่าระดับที่เหมาะสม **อินทรียวัตถุ**ส่วนใหญ่ (63.5%) มีปริมาณอินทรียวัตถุในระดับไม่เหมาะสมต่อการปลูกยาง คือมีปริมาณอินทรียวัตถุต่ำ (50.6%) หรือสูง (12.9%) กว่าระดับที่เหมาะสม ที่เหลือ (36.5%) มีปริมาณอินทรียวัตถุในระดับเหมาะสม **ไนโตรเจน**ส่วนใหญ่ (83.2%) มีปริมาณไนโตรเจนในระดับที่ไม่เหมาะสมต่อการปลูกยาง คือมีปริมาณไนโตรเจนในระดับต่ำ (83.1%) หรือสูง (0.1%) กว่าระดับที่เหมาะสม ที่เหลือ (16.7%) มีปริมาณไนโตรเจนในระดับเหมาะสม (ตารางที่ 5) **ฟอสฟอรัส**ส่วนใหญ่ (93.4%) มีปริมาณฟอสฟอรัสในระดับที่ไม่เหมาะสมต่อการปลูกยาง คือมีปริมาณฟอสฟอรัสในระดับต่ำ (90.9%) หรือสูง (2.5%) กว่าระดับที่เหมาะสม ที่เหลือ (6.6%) มีปริมาณฟอสฟอรัสในระดับเหมาะสม **โพแทสเซียม**ส่วนใหญ่ (84.2%) มีปริมาณโพแทสเซียมในระดับที่ไม่เหมาะสมต่อการปลูกยาง คือมีปริมาณโพแทสเซียมในระดับต่ำ (53.9%) หรือสูง (30.3%) กว่าระดับที่เหมาะสม ที่เหลือ (15.8%) มีปริมาณโพแทสเซียมในระดับเหมาะสม **ปริมาณแคลเซียม**ที่มีอยู่ในระดับต่ำ (น้อยกว่า 60.1 มิลลิกรัม/กิโลกรัม) จำนวน 156 สวน (21.6%) และอยู่ในระดับมากกว่า 60.1 มิลลิกรัม/กิโลกรัม จำนวน 567 สวน (78.4%) **ปริมาณแมกนีเซียม**ที่มีอยู่ในระดับต่ำ (น้อยกว่า 60.1 มิลลิกรัม/กิโลกรัม) จำนวน 377 สวน (52.1%) และอยู่ในระดับมากกว่า 60.1 มิลลิกรัม/กิโลกรัม จำนวน 346 สวน (47.9%) (ตารางที่ 6)

ดินปลูกยางพาราเขตพื้นที่ภาคตะวันออก

พบว่าดินปลูกยางส่วนใหญ่ (72.4%) มีค่า**ความเป็นกรด-ด่าง (pH)** ในระดับเหมาะสมต่อการปลูกยาง ที่เหลือ (27.6%) มีค่าความเป็นกรด-ด่างในระดับไม่เหมาะสม คือมีค่า pH ต่ำ (14.1%) หรือสูง (13.5%) กว่าระดับที่เหมาะสม **อินทรียวัตถุ** (30.6%) มีปริมาณอินทรียวัตถุในระดับเหมาะสมต่อการปลูกยาง ที่เหลือ (69.4%) มีปริมาณอินทรียวัตถุในระดับไม่เหมาะสม คือมีปริมาณอินทรียวัตถุต่ำ (2.9%) หรือสูง (66.5%) กว่าระดับที่เหมาะสม **ไนโตรเจน**ส่วนใหญ่ (74.7%) มีปริมาณไนโตรเจนในระดับเหมาะสมต่อการปลูกยาง ที่เหลือ (25.3%) มีปริมาณไนโตรเจนในระดับไม่เหมาะสม คือมีปริมาณไนโตรเจนต่ำ (21.2%) หรือสูง (4.1%) กว่าระดับที่เหมาะสม (ตารางที่ 5) **ฟอสฟอรัส**ส่วนใหญ่ (90.6%) มีปริมาณ

ฟอสฟอรัสในระดับไม่เหมาะสมต่อการปลูกยาง คือมีปริมาณฟอสฟอรัสในระดับต่ำ (84.1%) หรือสูง (6.5%) กว่าระดับที่เหมาะสม ที่เหลือ (9.4%) มีปริมาณฟอสฟอรัสในระดับเหมาะสม **โพแทสเซียม**ส่วนใหญ่ (68.2%) มีปริมาณโพแทสเซียมในระดับไม่เหมาะสมต่อการปลูกยาง คือมีปริมาณโพแทสเซียมในระดับสูง (35.9%) หรือต่ำ (32.4%) กว่าระดับที่เหมาะสม ที่เหลือ (31.8%) มีปริมาณโพแทสเซียมในระดับเหมาะสม **ปริมาณแคลเซียม**ที่มีอยู่ในระดับต่ำ (น้อยกว่า 60.1 มิลลิกรัม/กิโลกรัม) จำนวน 75 สวน (44.1%) และอยู่ในระดับมากกว่า 60.1 มิลลิกรัม/กิโลกรัม จำนวน 95 สวน (55.9%) **ปริมาณแมกนีเซียม**ที่มีอยู่ในระดับต่ำ (น้อยกว่า 60.1 มิลลิกรัม/กิโลกรัม) จำนวน 101 สวน (59.4%) และอยู่ในระดับมากกว่า 60.1 มิลลิกรัม/กิโลกรัม จำนวน 69 สวน (40.6%) (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 1 จำนวนตัวอย่างดินที่ส่งมาวิเคราะห์ ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคตะวันออก ปี 2564-2566

เขตพื้นที่ปลูกยาง	จังหวัด	จำนวนตัวอย่างดินที่ส่งมาวิเคราะห์
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	บุรีรัมย์	98
	สุรินทร์	19
	อุบลราชธานี	18
	อำนาจเจริญ	13
	ร้อยเอ็ด	10
	ศรีสะเกษ	82
	อุดรธานี	55
	สกลนคร	50
	บึงกาฬ	55
	หนองบัวลำภู	49
	เลย	50
	หนองคาย	51
	นครพนม	62
	มุกดาหาร	111
รวม		**723**
ภาคตะวันออก	ระยอง	48
	จันทบุรี	18
	ตราด	76
	ฉะเชิงเทรา	18
	สระแก้ว	10
รวม		**170**

ตารางที่ 2 ปริมาณธาตุอาหารในดินปลูกยางที่วิเคราะห์ตามภาค

ปริมาณธาตุอาหาร	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		ภาคตะวันออก		ค่าเหมาะสม
	พิสัย	เฉลี่ย ± SD	พิสัย	เฉลี่ย ± SD	
ความเป็นกรด-ด่าง	4.2-7.5	5.4 ± 0.50	3.91-6.3	5.0 ± 0.48	4.5-5.5
อินทรียวัตถุ (%)	0.04-5.43	1.3 ± 0.89	0.58-6.61	3.1 ± 1.13	1.0-2.5
ไนโตรเจน (%)	0.002-0.27	0.1 ± 0.04	0.03-0.33	0.2 ± 0.06	0.11-0.25
ฟอสฟอรัส (มก./กก.)	0.03-130.0	4.7 ± 8.97	0.50-93.75	8.7 ± 16.59	11-30
โพแทสเซียม (มก./กก.)	5.94-500.6	61.1 ± 66.23	13.96-483.60	63.0 ± 57.68	> 40
แคลเซียม (มก./กก.)	5.81-4848.8	326.4 ± 628.75	15.39-2463.75	237.0 ± 440.76	> 60.1
แมกนีเซียม (มก./กก.)	2.55-880.20	77.9 ± 124.04	3.25-610.60	62.4 ± 105.68	> 36.5

ตารางที่ 3 ระดับของธาตุอาหารพืชในดินปลูกยาง

สมบัติของดิน	ค่าวิเคราะห์ดิน		
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง
อินทรีย์คาร์บอน (%)	< 0.5	0.5-1.5	> 1.5
อินทรียวัตถุ (%)	< 1.0	1.0-2.5	> 2.5
ไนโตรเจน (%)	< 0.11	0.11-0.25	> 0.25
ฟอสฟอรัส (มก./กก.)	< 11	11-30	> 30
โพแทสเซียม (มก./กก.)	< 40	40-60	>60
แคลเซียม (มก./กก.)	< 60.1	>60.1	-
แมกนีเซียม (มก./กก.)	< 36.5	>36.5	-
เหล็ก (มก./กก.)	< 30	30-35	>35
แมงกานีส (มก./กก.)	< 2	2-4	>4
สังกะสี (มก./กก.)	< 0.4	0.4-0.6	>0.6
ทองแดง (มก./กก.)	< 0.8	0.8-1.0	>1.0

ที่มา : ดัดแปลงจากสถาบันวิจัยยาง (2565)

ชนิดและคุณภาพของปุ๋ยเคมีที่นำไปใช้ในการผสมใช้เอง

ปุ๋ยเคมีจำเป็นต้องเลือกใช้ที่มีคุณภาพและใช้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้คุ้มค่าทางเศรษฐกิจชนิดของปุ๋ยเคมี มีทั้งปุ๋ยที่ให้ธาตุอาหารเดียว และปุ๋ยที่ให้ธาตุอาหารมากกว่า 1-2 ธาตุ อาจนำไปใส่กับพืชโดยตรงหรือผสมกับปุ๋ยชนิดอื่น ซึ่งปุ๋ยแต่ละชนิดมีขนาดของเม็ดปุ๋ย รูปร่างของเม็ดปุ๋ยแตกต่างกัน ในการนำไปใช้ผสมปุ๋ยควรเลือกปุ๋ยที่มีขนาดและรูปร่างใกล้เคียงกันเพื่อลดการกระจายตัวเมื่อนำไปใส่ให้แก่ต้นยาง

ยูเรีย (46-0-0) เป็นปุ๋ยที่ให้ธาตุไนโตรเจน 46% ลักษณะเป็นเม็ดไข่มุก เป็นปุ๋ยไนโตรเจนที่มีราคาถูกที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับปุ๋ยที่ให้ไนโตรเจนชนิดอื่น เช่น ปุ๋ยแอมโมเนียมซัลเฟต (21-0-0) ซึ่งเป็นปุ๋ยที่ให้ธาตุไนโตรเจนเพียง 21% แต่มีกำมะถัน 24% ละลายน้ำได้ง่ายเช่นเดียวกันใส่กับพืชโดยตรง ยูเรียเป็นปุ๋ยที่มีการนำเข้าในประเทศมากที่สุด จึงรู้จักแพร่หลายและหาได้ง่ายในท้องตลาด เมื่อใส่ในดินไม่มีผลทำให้ดินเป็นกรดเพิ่มขึ้นเหมือนกับการใส่ปุ๋ยแอมโมเนียมซัลเฟต

ไดแอมโมเนียมฟอสเฟต (18-46-0) เป็นปุ๋ยที่ให้ธาตุฟอสฟอรัสในรูปของฟอสฟอรัสที่ละลายน้ำได้ง่าย 46% และมีไนโตรเจน 18% เป็นปุ๋ยที่มีราคาแพงกว่าปุ๋ยชนิดอื่น จึงควรใส่ในปริมาณที่ยางพาราต้องการเท่านั้น ไม่ควรใส่มากเกินไป เนื่องจากเป็นปุ๋ยที่พืชสามารถดูดใช้ได้เต็มที่จึงมีผลตกค้างในดินน้อยกว่าปุ๋ยหินฟอสเฟต แต่ไม่ว่าจะใส่ปุ๋ยที่ให้ฟอสฟอรัสในรูปใดก็ตาม ยางพาราจะดูดใช้ฟอสฟอรัสได้ดีถ้ารักษาระดับของปริมาณอินทรียวัตถุในดินให้สูง โดยการใส่ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมด้วยหรือการปลูกพืชคลุมดิน เช่น พืชคลุมดินตระกูลถั่ว

โพแทสเซียมคลอไรด์ (0-0-60) เป็นปุ๋ยที่ให้ธาตุโพแทสเซียม 60% เป็นปุ๋ยโพแทสเซียมที่มีการใช้มากที่สุดและราคาถูกกว่าปุ๋ยที่ให้ธาตุโพแทสเซียมชนิดอื่น

ตารางที่ 4 การผสมปุ๋ยใช้เองตามค่าวิเคราะห์ดินสำหรับยางพาราหลังเปิดกรีด

แบบ	ค่าวิเคราะห์ดิน			ปุ๋ยที่ใช้ผสม (กก./ไร่/ครั้ง)			อัตราที่ใส่ (กรัม/ต้น/ครั้ง)
	ไนโตรเจน	ฟอสฟอรัส	โพแทสเซียม	สูตร 46-0-0	สูตร 18-46-0	สูตร 0-0-60	
1	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	20	8	14	600
2	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง/สูง	20	8	11	550
3	ต่ำ	ปานกลาง/สูง	ต่ำ	22	4	14	560
4	ต่ำ	ปานกลาง/สูง	ปานกลาง/สูง	22	4	11	510
5	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ	14	8	14	510
6	ปานกลาง	ต่ำ	ปานกลาง/สูง	14	8	11	460
7	ปานกลาง	ปานกลาง/สูง	ต่ำ	15	4	14	470
8	ปานกลาง	ปานกลาง/สูง	ปานกลาง/สูง	15	4	11	420
9	สูง	ต่ำ	ต่ำ	9	8	14	440
10	สูง	ต่ำ	ปานกลาง/สูง	9	8	11	390
11	สูง	ปานกลาง/สูง	ต่ำ	10	4	14	400
12	สูง	ปานกลาง/สูง	ปานกลาง/สูง	10	4	11	350

หมายเหตุ : คำนวณจากต้นยาง 70 ต้น/ไร่ ใส่ปุ๋ยปีละ 2 ครั้ง

ที่มา : สถาบันวิจัยยาง, 2565

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ดินที่มีค่าความเป็นกรด-ด่าง ปริมาณอินทรียวัตถุ และไนโตรเจนในระดับต่างๆ ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคตะวันออก

เขตพื้นที่ปลูกยาง	จังหวัด	จำนวนตัวอย่างดินที่ส่งมาวิเคราะห์	ความเป็นกรด-ด่าง			อินทรียวัตถุ (%)			ไนโตรเจน (%)		
			<4.5[1]	4.5-5.5[2]	>5.5[3]	<1.0[1]	1.0-2.5[2]	>2.5[3]	<0.11[1]	0.11-0.25[2]	>0.25[3]
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	บุรีรัมย์	98	3	86	9	77	20	1	96	2	-
	สุรินทร์	19	3	16	-	17	2	-	19	-	-
	อุบลราชธานี	18	-	18	-	5	13	-	18	-	-
	อำนาจเจริญ	13	1	10	2	2	11	-	13	-	-
	ร้อยเอ็ด	10	-	10	-	10	-	-	10	-	-
	ศรีสะเกษ	82	-	29	53	70	12	-	82	-	-
	อุดรธานี	55	1	10	44	23	14	18	35	20	-
	สกลนคร	50	-	9	41	43	7	-	50	-	-
	บึงกาฬ	55	-	55	-	1	50	4	44	11	-
	หนองบัวลำภู	49	-	1	48	-	15	34	9	39	1
	เลย	50	1	17	32	-	25	25	18	32	-
	หนองคาย	51	-	46	5	19	27	5	44	7	-
	นครพนม	62	10	52	-	14	42	6	52	10	-
	มุกดาหาร	111	-	90	21	85	26	-	111	-	-
	รวม	**723**	**19**	**449**	**255**	**366**	**264**	**93**	**601**	**121**	**1**
ภาคตะวันออก	ระยอง	48	4	32	12	2	17	29	8	40	-
	จันทบุรี	18	-	18	-	2	5	11	6	12	-
	ตราด	76	14	62	-	-	16	60	14	55	1
	ฉะเชิงเทรา	18	6	9	3	1	14	3	8	10	-
	สระแก้ว	10	-	2	8	-	-	10	-	10	-
	รวม	**170**	**24**	**123**	**23**	**5**	**52**	**113**	**36**	**127**	**7**
	รวมทั้งสิ้น	**893**	**43**	**572**	**278**	**371**	**316**	**206**	**637**	**248**	**8**

[1]ระดับต่ำ, [2]ระดับปานกลาง, [3]ระดับสูง

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ดินที่มีปริมาณฟอสฟอรัส โพแทสเซียม แคลเซียม และแมกนีเซียมในระดับต่างๆ ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคตะวันออก

เขตพื้นที่ปลูกยาง	จังหวัด	จำนวนตัวอย่างดินที่ส่งมาวิเคราะห์	ฟอสฟอรัส (มก./กก.)			โพแทสเซียม (มก./กก.)			แคลเซียม (มก./กก.)		แมกนีเซียม (มก./กก.)	
			<11[1]	11-30[2]	>30[3]	<40[1]	40-60[2]	>60[3]	<60.1[1]	>60.1[2]	<36.5[1]	>36.5[2]
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	บุรีรัมย์	98	66	25	7	59	24	15	25	73	69	29
	สุรินทร์	19	17	2	-	18	1	-	11	8	19	-
	อุบลราชธานี	18	14	2	2	18	-	-	13	5	17	1
	อำนาจเจริญ	13	12	1	-	7	2	4	2	11	8	5
	ร้อยเอ็ด	10	10	-	-	10	-	-	3	7	9	1
	ศรีสะเกษ	82	82	-	-	75	3	4	4	78	31	51
	อุดรธานี	55	54	-	1	22	13	20	7	48	22	33
	สกลนคร	50	46	1	3	28	15	7	6	44	25	25
	บึงกาฬ	55	55	-	-	11	17	27	11	44	23	32
	หนองบัวลำภู	49	47	1	1	4	2	43	-	49	-	49
	เลย	50	46	3	1	3	2	45	-	50	-	50
	หนองคาย	51	50	1	-	16	18	17	18	33	22	29
	นครพนม	62	51	8	3	24	4	34	32	30	39	23
	มุกดาหาร	111	107	4	-	95	13	3	24	87	93	18
	รวม	**723**	**657**	**48**	**18**	**390**	**114**	**219**	**156**	**567**	**377**	**346**
ภาคตะวันออก	ระยอง	48	36	6	6	14	12	22	6	42	19	29
	จันทบุรี	18	15	2	1	7	4	7	6	12	11	7
	ตราด	76	68	6	2	27	32	17	60	16	62	14
	ฉะเชิงเทรา	18	14	2	2	7	3	8	3	15	9	9
	สระแก้ว	10	10	-	-	-	3	7	-	10	-	10
	รวม	**170**	**143**	**16**	**11**	**55**	**54**	**61**	**75**	**95**	**101**	**69**
	รวมทั้งสิ้น	**893**	**800**	**64**	**29**	**445**	**168**	**280**	**231**	**662**	**478**	**415**

[1]ระดับต่ำ, [2]ระดับปานกลาง, [3]ระดับสูง

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากผลการประเมินระดับธาตุอาหารพืชในดินปลูกยางพาราเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่าดินปลูกยางส่วนใหญ่ขาดธาตุฟอสฟอรัส ไนโตรเจน โพแทสเซียม แมกนีเซียม และอินทรียวัตถุ ตามลำดับ สำหรับแคลเซียม อยู่ในระดับที่เหมาะสม และดินปลูกยางพาราเขตพื้นที่ภาคตะวันออก พบว่าดินปลูกยางส่วนใหญ่ขาดธาตุฟอสฟอรัส และแมกนีเซียม ตามลำดับ ไนโตรเจน อยู่ในระดับที่เหมาะสม สำหรับอินทรียวัตถุ แคลเซียม และโพแทสเซียม นั้นอยู่ในระดับสูงตามลำดับ ทั้งนี้ ถ้าหากเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราไม่มีการจัดการใด ๆ ต่อดินอย่างเหมาะสมแล้ว ต้นยางที่ปลูกจะเจริญเติบโตได้ช้ามาก ส่งผลต่อปริมาณผลผลิตน้ำยางที่จะเก็บเกี่ยวได้ ในการปรับปรุงสภานภาพของดินดังกล่าว ที่สำคัญประการแรก คือ ต้องมีการเพิ่มอินทรียวัตถุให้กับดินอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ดินมีปริมาณอินทรียวัตถุเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนกระทั่งอยู่ในระดับที่เหมาะสม (1.0 - 2.5%) ประการต่อมาควบคู่กับการใส่อินทรียวัตถุ หรือการใส่ปุ๋ยเคมีตามผลการวิเคราะห์ดินต้องทำอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในเรื่องตำแหน่ง เวลา และปริมาณปุ๋ยที่ใส่ จะทำให้พืชเจริญเติบโตดี และให้ผลตอบแทนคุ้มค่าแก่การลงทุน

เอกสารอ้างอิง

นุชนารถ กังพิสดาร. 2552. การจัดการสวนยางพาราอย่างยั่งยืน: ดิน น้ำ และธาตุอาหารพืช. สถาบันวิจัยยาง กรมวิชาการเกษตร. 210 หน้า.

นุชนารถ กังพิสดาร. 2556. การจัดการสวนยางอย่างยั่งยืน: การจัดการดินและปุ๋ยเพื่อการผลิตยางพาราอย่างยั่งยืน. สถาบันวิจัยยาง กรมวิชาการเกษตร. 139 หน้า

นุชนารถ กังพิสดาร. 2565. คำแนะนำการใช้ปุ๋ยยางพารา ปี 2554. สถาบันวิจัยยาง การยาง-แห่งประเทศไทย. 38 หน้า.

3 นโยบายและผลการดำเนินงานที่สำคัญต่อการพัฒนายางพาราไทย

ดร.ปรีดิ์เปรม ทัศนกุล
ผู้อำนวยการศูนย์บริการทดสอบรับรองภาคใต้
ฝ่ายอุตสาหกรรมยาง การยางแห่งประเทศไทย

ประเทศไทยมีพื้นที่ปลูกยางพารา 24.47 ล้านไร่ (สำนักเศรษฐกิจการเกษตร, 2564) โดยแบ่งเนื้อที่ตามภูมิภาคต่าง ๆ ดังนี้ ภาคใต้ 14.19 ล้านไร่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 6.23 ล้านไร่ ภาคกลาง 2.51 ล้านไร่ และภาคเหนือ 1.54 ล้านไร่ ผลผลิตทั้งสิ้น 4.89 ล้านตัน ปริมาณผลผลิตเฉลี่ย 223 กก./ไร่/ปี เกษตรกรทั้งประเทศ จำนวน 1.7 ล้านครัวเรือน ถือครองที่ดินเฉลี่ย 14.36 ไร่/ครัวเรือน มีต้นทุนการผลิตน้ำยางสด ยางแผ่นดิบ และยางก้อนถ้วย เฉลี่ย 59.80 63.02 และ 55.17 บาทต่อกิโลกรัม ตามลำดับ (สุธี และคณะ, 2561) เกษตรกรทางภาคใต้ส่วนใหญ่ผลิตน้ำยางสดคิดเป็น 92% ที่เหลือผลิตยางก้อนถ้วยและเศษยาง ส่วนทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือนิยมผลิตยางก้อนถ้วย 90% ที่เหลือเป็นน้ำยางสด ส่วนอุตสาหกรรมการแปรรูปยางขั้นกลาง อาทิ ยางแท่ง น้ำยางข้น ยางคอมปาวนด์ ยางแผ่นรมควัน และยางเครป มีปริมาณการผลิต 5.17 ล้านตัน มีสัดส่วนการผลิต 36.91% 24.23% 22.25% 13.13% และ 3.48% ตามลำดับ (ภาพที่ 1) มีปริมาณการส่งออก 4.46 ล้านตัน หรือคิดเป็น 86.3% ของปริมาณการผลิต โดยส่งไปยังประเทศจีน มาเลเซีย สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และอื่น ๆ คิดเป็น 55.29% 7.40% 6.03% 5.11% 4.88% และ 21.29% ตามลำดับ (สถิติยางประเทศไทย, 2565) (ภาพที่ 2)

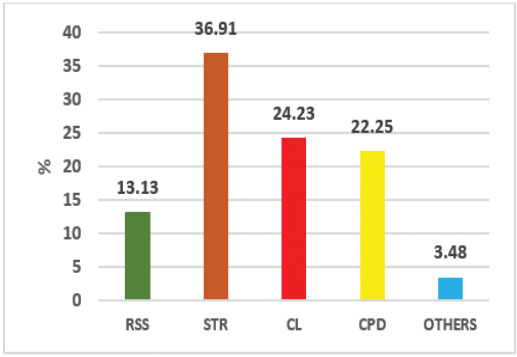

ภาพที่ 1 อุตสาหกรรมการแปรรูปยางขั้นกลางของไทย
ที่มา: สถิติยางประเทศไทย, 2565

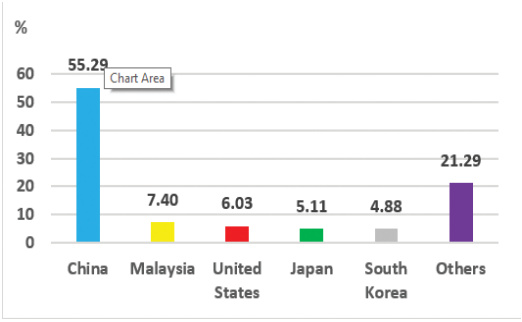

ภาพที่ 2 ร้อยละของปริมาณการส่งออกยางขั้นกลางไปยังประเทศต่าง ๆ
ที่มา: สถิติยางประเทศไทย, 2565

ทั้งนี้ เกษตรกรชาวสวนยางพารายังประสบปัญหาด้านการผลิต การบริหารจัดการ และการตลาด เช่น คุณภาพผลผลิตตกต่ำ ต้นทุนการผลิตสูง ขาดแคลนแรงงาน สภาวะโลกร้อน โรคระบาด การบริหารจัดการยางพารายังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ระบบตลาดยางพารายังขาดการจัดการและการเชื่อมโยงกับภาคการผลิต รวมทั้งการส่งออกไปยังตลาดต่างประเทศ เป็นต้น อย่างไรก็ตามภาครัฐมุ่งเน้นการบริหารจัดการอย่างรอบด้าน ด้วยการแก้ปัญหาอย่างรวดเร็วและจริงจัง ส่งผลให้ราคายางพาราในปัจจุบัน (ปลายปี 2566) มีการปรับตัวเพิ่มขึ้น 4 - 5 บาทต่อกิโลกรัม ประกอบผลผลิตยางมีปริมาณลดลง เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ โรคใบร่วง ฝนตกหนัก และเกิดอุทกภัยในหลายพื้นที่ ส่งผลต่อราคายาง โดยคาดว่าในปี 2567 ทั้งผลผลิตและราคาจะมีแนวโน้มในทิศทางที่ดีต่อไป

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) เป็นแนวทางหลักของการกำหนดแนวทางการพัฒนาประเทศ สำหรับการพัฒนาด้านเกษตรที่เกี่ยวข้องกับยางพารามีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ยางพาราระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) มีวิสัยทัศน์ “ประเทศผู้ผลิตยางคุณภาพดี เกษตรกรมีรายได้มั่นคง” ซึ่งการดำเนินการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ยางพารา ไปสู่การปฏิบัติได้มีการกำหนดกรอบแนวทางในการดำเนินการเป็น 3 ระยะ คือ (1) ระยะ 1 - 5 ปี (พ.ศ. 2560-2564) (2) ระยะ 6-10 ปี (พ.ศ. 2565-2569) และ (3) ระยะ 11-12 ปี (พ.ศ. 2570-2579) ประกอบด้วย 5 ยุทธศาสตร์ คือ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การสร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรชาวสวนยางและสถาบันเกษตรกรชาวสวนยาง ยุทธศาสตร์ที่ 2 การเพิ่มประสิทธิภาพและการยกระดับคุณภาพและมาตรฐาน ยุทธศาสตร์ที่ 3 การวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาตลาดและช่องทางการจัดจำหน่าย และยุทธศาสตร์ที่ 5 การพัฒนาปัจจัยสนับสนุน

จากสถานการณ์ในปัจจุบัน การผลิตสินค้าเกษตรมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและมีการแข่งขันสูงทั้งในด้านปริมาณ คุณภาพ และต้นทุนการผลิตที่สูง ทำให้เกษตรกรรายย่อยประสบปัญหาในการผลิตและจำหน่าย ตลอดจนโอกาสการเข้าถึงข้อมูลแหล่งทุน ทรัพยากร และการตลาดได้น้อย จากการที่เกษตรกรรายย่อยต่างคนต่างผลิต ทำให้ยากต่อการจัดการผลผลิตให้มีประสิทธิภาพและได้ผลผลิตที่มีคุณภาพให้สอดรับกับความต้องการของตลาด การแก้ไขปัญหาดังกล่าว กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงมีนโยบายกำหนดตัวชี้วัด (พ.ศ. 2559 - 2579) ให้มีผลผลิตยางพาราเพิ่มขึ้นจาก 224 เป็น 360 กก./ไร่/ปี ลดพื้นที่ปลูกยางจาก 23.3 เป็น 18.4 ล้านไร่ เพิ่มรายได้จากการทำสวนยางจาก 11,984 เป็น 19,800 บาท/ไร่ เพิ่มสัดส่วนการใช้ยางภายในประเทศ จาก 13.6 เป็น 35% เพิ่มมูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์ยางพาราจาก 250,000 เป็น 800,000 ล้านบาท/ปี เพื่อให้สอดรับกับโครงการส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ให้สามารถลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิต ได้คุณภาพมาตรฐาน โดยให้เกษตรกรรายย่อยรวมกลุ่มและรวมพื้นที่การผลิตเป็นแปลงขนาดใหญ่ที่มีผู้จัดการพื้นที่เป็นผู้บริหารจัดการแปลง ตั้งแต่การวางแผนการผลิตตลอดห่วงโซ่อุปทาน (Supply chain) การสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้เกษตรกรมีความสามารถในการจัดการผลิตสินค้าเกษตรจนถึงการตลาดที่มีมาตรฐานเช่นเดียวกับฟาร์มขนาดใหญ่ ดำเนินงานบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และได้กำหนดขนาดพื้นที่และจำนวน

เกษตรกร จำแนกเป็น 4 ประเภท คือ ข้าว พืชไร่ ปาล์มน้ำมัน และยางพารา โดยมีพื้นที่รวมกันในแต่ละกลุ่มไม่น้อยกว่า 300 ไร่

บทบาทภารกิจของการยางแห่งประเทศไทย (กยท.) นับเป็นองค์กรที่รับผิดชอบดูแลการบริหารจัดการยางพาราของประเทศทั้งระบบอย่างครบวงจร มีการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย พัฒนาส่งเสริมสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือเกษตรกรชาวสวนยาง และนโยบายการขับเคลื่อน GAP และ GMP ด้านยางพารา ที่สอดคล้องกับแผนปฏิบัติราชการของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) มุ่งเน้นการสร้างความเข้มแข็งให้แก่เกษตรกร สถาบันเกษตรกรและผู้ประกอบกิจการยาง ส่งเสริมการผลิต การแปรรูปและการตลาด การวิจัย และพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตของเกษตรกรชาวสวนยาง ทั้งนี้ ในปี 2564 ส่งผลให้ กยท. เป็นผู้ประกอบการตรวจสอบมาตรฐานประเภทหน่วยตรวจรับรอง (Competence Authority [CA]) ให้การตรวจสอบและรับรองตามมาตรฐานสินค้าเกษตรได้ กำหนดรหัส กษ 37 เป็นรหัสหน่วยตรวจ-สอบของ กยท. ทั้งมาตรฐาน GAP และมาตรฐาน GMP มีผลเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2564 เพื่อให้การรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรเกี่ยวกับยางภายใต้พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 ดังนั้น กยท. จึงกำหนดนโยบายเน้นนวัตกรรม และเทคโนโลยี การจัดทำสวนยางมาตรฐาน GAP การแปรรูปยางดิบมาตรฐาน GMP เน้นระบบการจัดอย่างเป็นระบบ เพื่อได้ยางที่มีคุณภาพมาตรฐาน เพิ่มผลผลิต ลดต้นทุนการผลิต มีความปลอดภัยต่อผู้ปฏิบัติงานและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งจัดทำระบบควบคุมภายใน (Internal Control System, ICS) ให้กับสถาบันเกษตรกร ส่งเสริมการจัดทำมาตรฐาน ISO9001 ให้กับสถาบันเกษตรกรที่มีความพร้อมเพื่อสร้างความเชื่อมั่น ความไว้วางใจให้กับผู้ซื้อและผู้ใช้ยาง

นโยบาย กยท. ที่สำคัญเน้นมาตรการช่วยเหลือเกษตรกรสวนยางพาราในการสนับสนุนและพัฒนายางพาราในทุกมิติ โดยมีทั้งการแก้ไขปัญหาระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาวผ่านรูปแบบโครงการช่วยเหลือเกษตรกรที่สำคัญ โดยในปี 2564 - 2566 ได้แก่ 1) โครงการสร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรและสถาบันเกษตรกร (Smart Farmer) 2) การส่งเสริมการทำสวนยางในรูปแปลงใหญ่ 3) การส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร สถาบันเกษตรกรและผู้ประกอบกิจการยาง 4) การขึ้นทะเบียนเกษตรกร สถาบันเกษตรกรและผู้ประกอบกิจการยาง 5) โครงการสนับสนุนสินเชื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียน แก่สถาบันเกษตรกรเพื่อรวบรวมยางพาราวงเงิน 10,000 ล้านบาท 6) โครงการสนับสนุนสินเชื่อ สถาบันเกษตรกรแปรรูปยางพารา วงเงิน 5,000 ล้านบาท 7) โครงการสนับสนุนสินเชื่อผู้ประกอบการผลิตผลิตภัณฑ์ยาง วงเงิน 25,000 ล้านบาท 8) โครงการควบคุมปริมาณการผลิตโดยการสนับสนุนให้ทดแทนด้วยยางพันธุ์ดีและปลูกแทนด้วยไม้ยืนต้นชนิดอื่น 9) สนับสนุนหน่วยงานราชการใช้ผลิตภัณฑ์ยางมากขึ้น เช่น การแปรรูปบล็อกยางปูพื้นรูปตัวหนอนจากยางพาราให้กับชุมชน หรือเป็นส่วนผสมในการสร้างพื้นถนน 10) ปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตและการถ่ายทอดเทคโนโลยีทุกระดับ เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้ในการพัฒนาต่อยอดกระบวนการผลิตของตนเองให้มีประสิทธิภาพ 11) สนับสนุนเกษตรกร ผู้ประกอบการในการเพิ่มประสิทธิภาพการแปรรูปยาง การยกระดับองค์กรด้านอุตสาหกรรมยาง และอื่น ๆ อีกหลายโครงการ เป็นต้น

ผลการดำเนินงานต่อภาคเกษตรกรยางพาราไทย

1. โครงการส่งเสริมการทำสวนยางในรูปแปลงใหญ่ เป้าหมายแต่ละกลุ่มพื้นที่ไม่น้อยกว่า 300 ไร่ และเกษตรกรไม่น้อยกว่า 30 ราย เน้นการรวมกลุ่ม ลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต ความสม่ำเสมอของคุณภาพผลผลิต เชื่อมโยงการตลาด และความเข้มแข็งของเกษตรกลุ่ม/องค์กรวิสาหกิจชุมชน ผลการพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรสู่ Smart Farmer ในปี 2566 จำนวน 6,185 ราย

2. โครงการขับเคลื่อนเกษตรกร เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้เกษตรกรได้รับรองมาตรฐาน GAP ผลปี 2561-2566 จำนวน 8,000 ราย พื้นที่ 110,800 ไร่

3. โครงการยกระดับสินค้ายางเป็นมาตรฐานสินค้าเกษตร จำนวน 7 รายการ

1) มกษ. 5906-2556 เรื่อง การปฏิบัติที่ดีสำหรับการผลิตยางแผ่นรมควัน

2) มกษ. 5907-2561 เรื่อง การปฏิบัติที่ดีสำหรับการผลิตยางเครป

3) มกษ. 5908-2562 เรื่อง การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับยางพารา เล่ม 1 การผลิตน้ำยางสด

4) มกษ. 5910-2563 เรื่อง การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับยางพารา เล่ม 2 การผลิตยางก้อนถ้วย

5) มกษ. 5911-2564 เรื่อง การปฏิบัติที่ดีสำหรับศูนย์รวบรวมน้ำยางสด

6) มกษ. 5707-2565 เรื่อง ยางเครปบางสีน้ำตาลเกรดพรีเมียม

7) มกษ. 5706-2565 เรื่อง ยางแผ่นรมควันเกรดพรีเมียม

4. โครงการสร้างความเข้มแข็งและยกระดับเกษตรกร และสถาบันเกษตรกร

1) ได้ให้การรับรองมาตรฐาน GMP แก่สถาบันเกษตรกร ผู้ประกอบกิจการ ระหว่างปี 2558 - 2566 รวมทั้งสิ้น 94 แห่ง ประกอบด้วย โรงผลิตยางแผ่นรมควัน GMP และเกรดพรีเมียม 34 แห่ง กำลังการผลิต 2,720 ตัน/ปี โรงผลิตยางแผ่นรมควันอัดก้อน GMP 20 แห่ง กำลังการผลิต 2,000ตัน/ปี ศูนย์รวบรวมน้ำยางสด GMP 36 แห่ง กำลังการผลิต 45,000 ตัน/ปี ศูนย์รวบรวมยางก้อนถ้วย GMP 6 แห่ง กำลังการผลิต 2,800 ตัน/ปี โรงผลิตยางเครปบางสีน้ำตาลเกรดพรีเมียม 3 แห่ง กำลังการผลิต 400 ตัน/ปี โรงผลิตยางแผ่นอบแห้งยางเกรดพรีเมียม 2 แห่ง กำลังการผลิต 1,200 ตัน/ปี มีมูลค่าเพิ่มเฉลี่ยปีละกว่า 60 ล้านบาท

2) ได้ให้รับการรับรองระบบควบคุมภายใน (ICS) แก่ศูนย์รวบรวมยางก้อนถ้วย GMP ปี 2566 จำนวน 3 แห่ง

3) จัดทำระบบ ISO9001 ให้กับสถาบันเกษตรกร ปี 2563 – 2566 ผลิตยางแผ่นรมควัน GMP 6 แห่ง ยางอัดก้อน GMP 2 แห่ง ศูนย์รวบรวมน้ำยางสด GMP 3 แห่ง และยางเครปบางสีน้ำตาล 1 แห่ง

4) จัดตั้งกลุ่มเกษตรกรชาวสวนยางในปี 2566 จำนวน 20 แห่ง และส่งเสริมการจัดทำแผนธุรกิจ 260 สถาบัน

5) พัฒนาศักยภาพเกษตรกรชาวสวนยางรุ่นใหม่ (Young Smart Farmer) ในปี 2566 จำนวน 1,450 ราย

5. โครงการจัดการสวนยางตามมาตรฐาน FSC ประเภท FSC-FM/COC จากกลุ่มเกษตรกร กยท. และผู้ประกอบการยางที่ผลิตน้ำยางสด และยางก้อนถ้วย ปี 2562 – 2566 จำนวน 23 แห่ง พื้นที่ 542,518 ไร่

สำหรับผู้ประกอบการ และสถาบันเกษตรกร ที่ได้รับการรับรองไม้ยางจำนวน 10 แห่ง พื้นที่ 22,792 ไร่ รับรองโดย Third party certification จากสถาบัน Bureau Veritas (BV), Control Union (CU), GFA, SCS, และ SGS โดยมีอายุการรับรอง 5 ปี และสวนยางที่ได้รับการรับรอง PEFC (Programme for the Endorsement of Forest Certification) 3 แห่ง พื้นที่ 6,000 ไร่

6. โครงการขึ้นทะเบียนเกษตรกร ปี 2566 ทั้งสิ้น 19.85 ล้านไร่ รวม 1.7 ล้านราย เป็นที่ดินที่มีเอกสารสิทธิ์ 14.8 ล้านไร่ ไม่มีเอกสารสิทธิ์ 5.0 ล้านไร่ ขึ้นทะเบียนสถาบันเกษตรกร 1,101 กลุ่ม รวมจำนวนสมาชิก 325,495 ราย และผู้ประกอบกิจการยาง 552 แห่ง

7. โครงการช่วยเหลือเกษตรกรชาวสวนยางและผู้ประกอบการแปรรูปยางพารา

7.1 โครงการประกันรายได้เกษตรกรชาวสวนยาง เป็นนโยบายรัฐบาลเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรชาวสวนยางบรรเทาความเดือนร้อนในช่วงที่ราคาผันผวน ทั้งสิ้น 4 ระยะ วงเงิน 7,566 ล้านบาท เกษตรกร 1.6 ล้านราย พื้นที่ที่กรีดได้ 18.18 ล้านไร่

7.2 โครงการสนับสนุนสินเชื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนแก่ผู้ประกอบการผลิตผลิตภัณฑ์ยาง 2 ระยะ ระหว่างปี 2559 – 2566 คือ ปี 2559 – 2561 และ 2561 – 2566 รวมจำนวน 19 บริษัท มีปริมาณการใช้ยางเพิ่มขึ้น 386,164 ตัน หรือคิดเป็น 95.64% ของเป้าหมายที่ตั้งไว้

7.3 โครงการถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจให้แก่เกษตรกรชาวสวนยางทั่วประเทศ ตั้งแต่ต้นทาง กลางทาง จนถึงปลายทาง ให้ความรู้เรื่องของการผลิตผลิตภัณฑ์ยาง เช่น หลักสูตรการผลิตหมอนยางพารา ที่นอนยางพารา ถุงมือแม่บ้าน ถุงมือแพทย์ ยางอิฐบล็อค เป็นต้น ผลระหว่างปี 2563 – 2566 รวม 24 หลักสูตร ผู้เข้ารับการอบรม 1,004 ราย

ทั้งนี้ จากปัจจัยทางด้านนโยบายของ กยท. ที่สนับสนุนการแปรรูปเพิ่มมูลค่าสินค้า และส่งเสริมการใช้ยางในประเทศ ประกอบกับสถานการณ์สงครามรัสเซีย-ยูเครน มีแนวโน้มในทิศทางที่เป็นลบกับสถานการณ์ผลผลิตยางพารา และจากการเกิดโรคใบร่วงจุดกลมกว่า 3 ปีที่ผ่านมา ส่งผลต่อผลผลิตทางภาคใต้ลดลงกว่า 60% ราคายางธรรมชาติมีการปรับสูงขึ้น และยางแปรรูปขั้นกลาง การแปรรูปผลิตภัณฑ์และอื่น ๆ มีแนวโน้มดีขึ้น อย่างไรก็ตามการผลิตถุงมือแพทย์อาจเป็นอุปสรรคจากปริมาณความต้องการลดลง ส่วนหนึ่งมาจากประเทศจีนมีอุตสาหกรรมผลิตถุงมือยางรองรับ ซึ่งเกษตรกรและสถาบันเกษตรกรจะต้องมีการปรับตัวให้ทันกระแสทางด้านการผลิตและการเพิ่มสัดส่วนยางแปรรูปให้มากขึ้น โดยต้องอาศัยการวิจัย นวัตกรรม และเทคโนโลยีใหม่ และกฎหมายกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี

นโยบายยางพาราไทยปัจจุบัน

แนวโน้มสถานการณ์ยางพาราของโลกให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืนเป็นอย่างมาก การผลิตยางพาราและผลิตภัณฑ์ยางพาราต้องมาจากสวนยางที่ถูกกฎหมายและสามารถตรวจสอบย้อนกลับได้ตั้งแต่ ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ จะต้องลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ยกระดับสวนยางพาราให้เข้าสู่มาตรฐานการรับรองจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน (Forest Management Certification [FM]) และการรับรองแหล่งที่มาของไม้ (Chain of Custody Certification, CoC) ทำให้ไม้ยางพาราและผลิตภัณฑ์

จากไม้ยางพาราจากประเทศไทยสามารถส่งจำหน่ายในตลาดต่างประเทศได้ และมีการพัฒนากระบวนการผลิตให้มีคุณภาพมาตรฐานเพื่อให้ผลผลิตยางพารามีความปลอดภัยจากการใช้สารเคมี ตลอดจนการกำหนดแนวทางการขับเคลื่อนการส่งเสริมสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกพืชผสมผสาน ร่วมกับเลี้ยงสัตว์เพื่อการสร้างรายได้ สร้างความยั่งยืนให้กับเกษตรกรตามรูปแบบ BCG Model การปลูกพืชผสมผสานเพื่อช่วยบำรุงรักษาดิน และได้ปุ๋ยอินทรีย์กลับคืนสู่ดิน (Circular Economy) สามารถลดมลพิษในอากาศเป็นการรักษาสิ่งแวดล้อม (Green Economy) สร้างความยั่งยืนและธรรมชาติที่สมดุลสอดคล้องกับนโยบายยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ยุทธศาสตร์ที่ 5 ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และมีระบบตรวจสอบย้อนกลับภายใต้เศรษฐกิจ BCG Model

จากการที่สหภาพยุโรป (อียู) เตรียมออกประกาศบังคับใช้กฎหมายต่อต้านตัดไม้ทำลายป่า EU Deforestation-free Products Regulation (EUDR) สำหรับสินค้าและผลิตภัณฑ์ยางพารา นั้น กยท. ได้ดำเนินการขึ้นทะเบียนเกษตรกร และสถาบันเกษตรกรชาวสวนยาง มีการจัดทำข้อมูลพื้นที่ปลูกเป็นแบบ real time ที่ตรวจสอบได้ว่าพื้นที่ปลูกยางพารานั้นเป็นเอกสารในรูปแบบโฉนดหรือเอกสารสิทธิ์อื่น ๆ เพื่อให้สามารถตรวจสอบย้อนกลับถึงแหล่งกำเนิดของผลิตภัณฑ์ยางพาราได้ เป็นไปในทิศทางที่ถูกต้อง ดังนั้น กยท. ได้เตรียมเอกสารประกอบระบบการตรวจสอบและประเมิน (Due Diligence) การขึ้นทะเบียนผู้ประกอบกิจการเพื่อเข้าสู่ระบบตรวจสอบย้อนกลับ และสมัครใช้ platform ของ กยท. เพื่อเตรียมกับมาตรการ EUDR ที่จะช่วยพลิกวิกฤตเป็นโอกาสในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประเทศไทยสามารถขยายตลาดยางพาราในสภาพยุโรปได้มากขึ้นเหนือกว่าประเทศคู่แข่ง

จากการที่ยางพาราเป็นพืชเกษตรที่มีศักยภาพสูงในการกักเก็บและดูดซับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ กยท. จึงได้นำร่องจัดทำ Zero Carbon ในสวนยาง ยกระดับสวนยางสู่มาตรฐานสากลด้านสิ่งแวดล้อม มีเป้าหมายให้เกษตรกรชาวสวนยางสามารถสร้างรายได้จากคาร์บอนเครดิตกว่า 6,000 ไร่ พร้อมขยายพื้นที่ไปยังภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 50,000 ไร่ โดยในอีก 5 ปีข้างหน้า (2571) จะขยายพื้นที่ให้ได้อย่างน้อย 10 ล้านไร่ หรือครึ่งหนึ่งของผู้ที่ขึ้นทะเบียนกับ กยท. นอกจากนี้ กยท. ร่วมมือภาคเอกชนนำแพลทฟอร์มแอพพลิเคชั่น Rubber Way มาใช้เพื่อการสำรวจวิเคราะห์ห่วงโซ่อุปทานยางพารา ซึ่งเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการจัดการมาตรฐานสวนยางพาราของประเทศไทย พร้อมกันนี้ได้จัดทำคู่มือการจัดการสวนยางที่ดีให้สอดคล้องกับหลักจัดการมาตรฐานสวนยางสากลเผยแพร่ความรู้ให้กับเกษตรกรชาวสวนยาง และมีเป้าหมายขยายไปยังสวนยางทั่วประเทศ ซึ่งเป็นผลลัพธ์ไปสู่การจัดทำคาร์บอนเครดิตในสวนยางพาราอย่างยั่งยืน

สรุป

นโยบาย กยท. ที่ส่งเสริมสนับสนุน สร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกร สถาบันเกษตรกร เป็นภารกิจที่สำคัญในการขับเคลื่อนและผลักดันอย่างต่อเนื่องในการผลิตยางต้นน้ำที่มีคุณภาพ ตรงมาตรฐาน สวนยางได้รับการรับรอง GAP FSC PEFC และจัดทำ carbon credit ในสวนยาง ลดพื้นที่ปลูกยางโดยปลูกพืชร่วมยาง และเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพเสริม

เพื่อลดความเสี่ยงจากความผันผวนของราคายาง ธรรมชาติ รวมถึงกระบวนการสอบย้อนกลับให้ทราบแหล่งที่มาของไม้ ผลิตภัณฑ์จากไม้และจากยาง เพื่อให้สอดรับกับมาตรการ EUDR ตอบโจทย์ความยั่งยืน ทำให้เกษตรกรของไทยมีความตื่นตัวในการรักษาสิ่งแวดล้อมมากขึ้น และยอมรับการสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงจากใบร่วงจุดกลม (Colletotrichum sp.) ที่ยังส่งผลกระทบต่อผลผลิตยางที่ลดลง

เอกสารอ้างอิง

กองการยาง. (2565). สถิติยางประเทศไทย. 51(4). กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

สำนักเศรษฐกิจการเกษตร. (2564). ข้อมูลการผลิตสินค้าการเกษตร: ยางพารา. ที่มา www.oae.go.th/view/

สุธี อินทรสกุล, บัญชา สมบูรณ์สุข, นริสา ทรงไตรย์ และปุรวิชญ์ พิทยาภินันท์. (2561). ต้นทุนการผลิตและปัญหาการขายผลผลิตยางพาราของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในประเทศไทย. Kasetsart Journal of Social Sciences 39: 817-828

4 การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่อยางพารา

นัดดา บิลยะแม และ นิโรจน์ รอดสม
ศูนย์วิจัยยางฉะเชิงเทรา สถาบันวิจัยยาง
การยางแห่งประเทศไทย

ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ ส่งผลกระทบต่อสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ มากขึ้น โดยเฉพาะทางด้านการเกษตร สภาพอากาศมีผลโดยตรงต่อการเพาะปลูกพืช การเจริญเติบโต และผลผลิตของพืชปลูก นอกจากนี้การเพิ่มของปริมาณก๊าซเรือนกระจก ในบรรยากาศที่สูงขึ้น เป็นสาเหตุหลักในการเกิดภาวะโลกร้อน สอดคล้องกับรายงานของ IPCC (2023) ซึ่งได้รายงานว่า ในปี ค.ศ. 2019 ความเข้มข้นของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (CO_2) ก๊าซมีเทน (CH_4) และก๊าซไนตรัสออกไซด์ (N_2O) ในชั้นบรรยากาศเพิ่มสูงขึ้น 410 ppm 1,866 ppb และ 332 ppb ตามลำดับ และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยก๊าซเหล่านี้เป็นก๊าซเรือนกระจกที่มีอายุเฉลี่ยสะสมนานหลายปี สามารถดูดกลืนคลื่นรังสีความร้อนหรือรังสีอินฟาเรดได้ดี (ภาพที่ 1) นอกจากนี้ยังมีก๊าซเรือนกระจกชนิดอื่น ๆ ที่มีคุณสมบัติดูดซับความร้อน เช่น ก๊าซไฮโดรฟลูออโรคาร์บอน (HFCs) ก๊าซเพอร์ฟลูออโรคาร์บอน (PFCs) ก๊าซซัลเฟอร์เฮกซะฟลูออไรด์ (SF_6) และก๊าซไนโตรฟลูออไรด์ (NF_6) หากในชั้นบรรยากาศมีการสะสมของก๊าซเรือนกระจกในปริมาณมากกว่าปกติ จะทำให้อุณหภูมิพื้นผิวโลกเพิ่มสูงขึ้น และทำให้สภาพอากาศในภูมิภาคต่างๆ มีการเปลี่ยนแปลงไป ส่งผลกระทบต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืช รวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพและระบบนิเวศ (องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก, 2566)

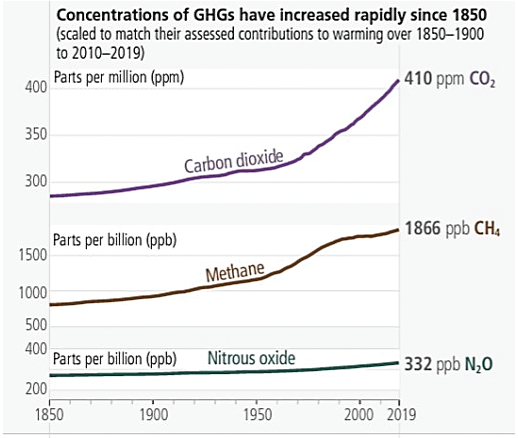

ภาพที่ 1 กราฟแสดงความเข้มข้นของก๊าซเรือนกระจกในชั้นบรรยากาศ ระหว่าง ปี ค.ศ. 1850-2019
ที่มา: Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC), 2023

ยางพารา (Hevea brasiliensis) เป็นพืชเศรษฐกิจหลักที่สำคัญของประเทศไทย โดยในปี พ.ศ. 2564 ประเทศไทยมีพื้นที่ปลูกยางพารา 24, 466, 804 ไร่ มีการผลิตยางพาราจำนวน 4.89 ล้านตัน มีการส่งออกจำนวน 4.71 ล้านตัน คิดเป็น มูลค่า 246,941 ล้านบาท (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2565) สามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศ และสร้างอาชีพให้กับเกษตรกร ทำให้เกษตรกรมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

ยางพาราเป็นพืชปลูกที่อาศัยน้ำฝนเป็นหลัก การเจริญเติบโตและผลผลิตขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและสภาพภูมิอากาศ (สายัณห์ และคณะ, 2557)

จากการรายงานสถานการณ์ยางพาราในไตรมาสที่ 2/2566 ปริมาณผลผลิตยางในปี พ.ศ. 2565 ลดลงจากปี พ.ศ. 2564 จำนวน 10,000 ตัน คิดเป็น 0.2 เปอร์เซ็นต์ เนื่องจากมีฝนตกชุกในพื้นที่ปลูกยาง ทำให้จำนวนวันกรีดลดลง ประกอบกับการระบาดของโรคใบร่วงในพื้นที่ปลูกยางภาคใต้ซึ่งเป็นแหล่งผลิตสำคัญ (วิญญู และคณะ, 2566) ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ (Climate change) ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และอนาคตส่งผลกระทบต่อการปลูกยางพารา และมีแนวโน้มจะทำให้ผลผลิตยางพาราในแง่ของปริมาณน้ำยางที่กรีดได้ และคุณภาพน้ำยางน้อยลง (อัศมน และคณะ,2560)

สภาวะแวดล้อมที่เหมาะสมในการปลูกยางพารา

ภาพที่ 2 สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการปลูกสร้างสวนยางพารา

การให้ผลผลิตของยางพาราทั้งผลผลิตน้ำยางหรือเนื้อไม้ ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลัก 3 ประการ คือ พันธุ์ยาง ความเหมาะสมของพื้นที่ และการจัดการสวนยาง (ณฤทธิ์, 2564) ดังนั้น ในการปลูกสร้างสวนยางพารา (ภาพที่ 2) นอกจากพิจารณาเลือกพันธุ์ยางที่ดีที่เหมาะสมกับพื้นที่ และการจัดการสวนยางที่ถูกต้องแล้ว ต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมในการปลูกยางทั้งดินและภูมิอากาศ นุชนารถ (2552) ได้รายงานถึงลักษณะดิน และลักษณะทางภูมิอากาศที่เหมาะสมสำหรับการปลูกยางพารา ดังนี้

ลักษณะดินที่เหมาะสมสำหรับการปลูกยางพารา

1. เป็นพื้นที่ที่มีความลาดชันไม่เกิน 35 องศา ถ้าความลาดชันเกิน 15 องศา การปลูกต้องทำขั้นบันได

2. หน้าดินลึกไม่น้อยกว่า 1 เมตร ไม่มีชั้นหินแข็ง หรือชั้นดินดาน

3. มีระดับน้ำใต้ดินต่ำกว่า 1 เมตร

4. ระดับความสูงจากน้ำทะเลไม่ควรเกิน 600 เมตร เพราะการปลูกยางบนที่สูงจะทำให้ต้นยางเจริญเติบโตช้า

5. เนื้อดินเป็นดินร่วนเหนียวถึงร่วนทราย ไม่เป็นดินเกลือหรือดินเค็ม

6. ดินไม่มีชั้นกรวดอัดแน่นหรือแผ่นหินแข็งในระดับสูงกว่า 1 เมตร เพราะจะทำให้ต้นยางไม่สามารถใช้น้ำในระดับรากแขนงในฤดูแล้งได้ และหากช่วงแล้งยาวนานจะทำให้ต้นยางตายจากยอดลงไป

7. ดินมีการระบายน้ำดี ไม่เป็นที่ลุ่มหรือมีน้ำขัง สีของดินควรมีสีสม่ำเสมอตลอดหน้าตัดดิน

8. มีค่าความเป็นกรด - ด่าง (pH) ระหว่าง 4.5 – 5.5

ลักษณะภูมิอากาศที่เหมาะสมสำหรับการปลูกยาง

1. อุณหภูมิที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของยางพาราอยู่ระหว่าง 26-30 องศาเซลเซียส

2. ความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยตลอดปีไม่น้อยกว่าร้อยละ 65

3. ความเร็วลมเฉลี่ยตลอดปีไม่เกิน 1 เมตรต่อวินาที

4. ปริมาณน้ำฝนไม่น้อยกว่า 1,250 มิลลิเมตรต่อปี

5. มีจำนวนวันฝนตก 120-150 วันต่อปี

การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ (Climate change)

การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ (Climate change) คือ การเปลี่ยนแปลงลักษณะอากาศเฉลี่ย (Average weather) ในพื้นที่หนึ่ง รวมไปถึงลักษณะทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับอากาศ ได้แก่ อุณหภูมิ ความชื้น ปริมาณน้ำฝน และฤดูกาล (ศูนย์ภูมิอากาศ, 2558) ประเทศไทยมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของอุณหภูมิเฉลี่ยเพิ่มสูงขึ้น 0.10 องศาเซลเซียสต่อปี โดยบริเวณประเทศไทยตอนบนมีอัตราการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิต่อปีสูงกว่าบริเวณภาคใต้ทั้งสองฝั่ง (ศูนย์ภูมิอากาศ, 2564) สำหรับปริมาณฝนและจำนวนวันฝนตกของประเทศไทย เพิ่มสูงขึ้นกว่าค่าปกติ อย่างไรก็ตาม น้ำฝนรวมทั้งปีมีอัตราการเปลี่ยนแปลงปริมาณฝนที่น้อยมาก อีกทั้งพบว่าปริมาณฝนยังมีความผันแปรและมีทิศทางไม่แน่นอน เช่นเดียวกับจำนวนวันฝนตก ซึ่งมีรูปแบบใกล้เคียงกัน (กรมอุตุนิยมวิทยา, 2564)

ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ (Climate change) ต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตยางพารา

จากลักษณะสภาวะแวดล้อมที่เหมาะสมในการปลูกยางพารา สะท้อนให้เห็นถึงผลกระทบต่อการเจริญเติบโตตลอดจนผลผลิตของยางพาราที่อาจจะเกิดขึ้นจากความแปรปรวนและการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ ดังนี้

1. การเจริญเติบโต และปริมาณการให้น้ำยางของต้นยางพารา

การเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศส่งผลให้การเข้าสู่ฤดูฝนล่าช้า ปริมาณฝนมีการเปลี่ยนแปลง โดยฝนตกน้อยลงแต่บ่อยครั้งขึ้น รวมทั้งอุณหภูมิที่สูงขึ้น ส่งผลต่อการเจริญเติบโตและปริมาณน้ำยางที่กรีดได้ (อัศมน และคณะ,2560) แม้ต้นยางพาราจะมีการปรับตัวในช่วงฤดูแล้ง แต่ฤดูแล้งที่ยาวนานเกินไปอาจทำให้ต้นยางชะงักการเจริญเติบโต ส่งผลให้ต้นยางพาราผลิตน้ำยางออกมาน้อยลงตามไปด้วย (Pinizzotto et al, 2021) โดยอุณหภูมิที่เหมาะสมต่ออัตราการสังเคราะห์แสงของใบยางพาราอยู่ที่ 28 องศาเซลเซียส และเมื่ออุณหภูมิสูงกว่า 36 องศาเซลเซียส ประสิทธิภาพการสังเคราะห์แสงของใบยางพาราจะลดลง ซึ่งส่งผลให้ผลผลิตน้ำยางลดลง(Kositsap et al, 2009) สอดคล้องกับรายงานของสายัณห์ และคณะ (2557) ซึ่งรายงานว่า อุณหภูมิที่สูงขึ้นจะยับยั้งอัตราการไหลของน้ำยางและทำให้ผลผลิตของน้ำยางลดลง

2. คุณภาพน้ำยาง

ภาพที่ 3 ผลผลิตน้ำยางระหว่าง เดือนกันยายน - พฤศจิกายน

ยางพาราเป็นพืชที่ชอบอากาศร้อนชื้น เมื่ออยู่ในสภาวะแวดล้อมที่มีน้ำเพียงพอ ระดับความชื้นเหมาะสม จะให้ผลผลิตน้ำยางที่มีคุณภาพ ซึ่งในช่วงต้นฤดูฝน เดือนพฤษภาคม และช่วงเวลาระหว่างเดือนกันยายน – พฤศจิกายน เป็นช่วงที่น้ำยางมีคุณภาพดี และให้สัดส่วนของเนื้อยางสูง (ภาพที่ 3) แต่ปัจจุบันเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ และปริมาณน้ำฝนที่มีความผันผวนส่งผลต่อระดับความชื้นในอากาศทำให้ต้นยางมีช่วงเวลาผลิตน้ำยางคุณภาพสูงออกมาได้สั้นลง (เอกลักษณ์, 2560)

3. ต้นยางพารามีความเสี่ยงต่อการเกิดโรคระบาดมากยิ่งขึ้น

จากการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการตกของฝน ส่งผลต่อการผลัดใบของยางพาราที่ผิดปกติ ทำให้การระบาดของโรคเกิดได้ง่ายขึ้น อิทธิพลของฝนที่ตกในช่วงฤดูแล้งส่งผลให้ใบอ่อนของยางพาราร่วงรวมถึงการเกิดโรคราแป้ง ในขณะที่อิทธิพลของฝนที่ตกในช่วงฤดูฝน ส่งผลให้เกิดโรคไฟทอปธอรา ส่งผลต่อการร่วงของใบยางพาราเช่นกัน (สายัณห์ และคณะ, 2557) สอดคล้องกับรายงานของ Ismail and Gohet (2021) ซึ่งรายงานว่าสภาพอากาศที่มีฝนตกชุก มีผลต่อการแพร่กระจายของโรคใบร่วงชนิดใหม่ในยางพารา ส่งผลกระทบต่อพื้นที่ปลูกและผลผลิตยางพารา โดยพบว่า ในปี ค.ศ. 2020 ผลผลิตของยางพาราในประเทศอินโดนีเซียลดลง 15-50% หลังการระบาดของโรคใบร่วงชนิดใหม่ เมื่อเปรียบเทียบกับผลผลิต ในปี ค.ศ. 2017 อีกทั้งพบว่าประเทศอินเดีย ประเทศไทย และประเทศศรีลังกา ได้รับผลกระทบเช่นเดียวกัน (ภาพที่ 4)

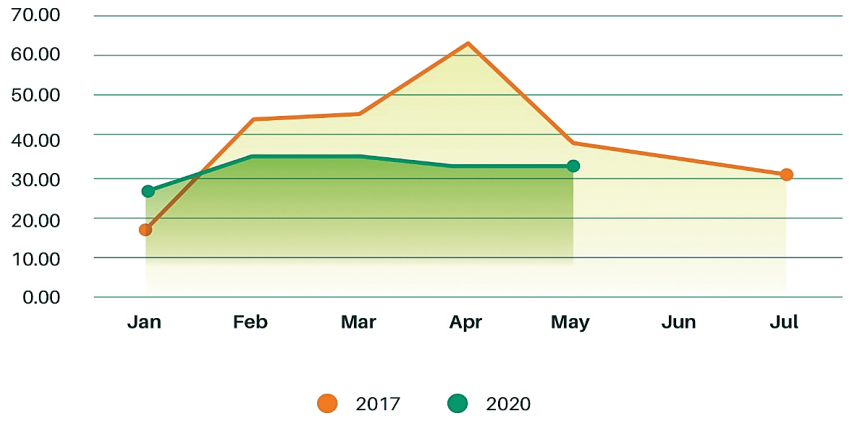

ภาพที่ 4 ผลผลิตของยางพารา ในปี ค.ศ. 2017 และ ค.ศ.2020 หลังการระบาดของโรคใบร่วงชนิดใหม่
ที่มา: Ismail and Gohet (2021)

แนวทางในการปรับตัวเพื่อรับมือกับสภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลง

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ทำให้ผลผลิตยางพาราของเกษตรกรลดลงและไม่แน่นอน ส่งผลต่อรายได้ ความเป็นอยู่ของเกษตรกร แนวทางในการลดผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

1. เกษตรกรชาวสวนยางพาราจำเป็นต้องมีการวางแผนในการปรับตัวให้สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น อาทิ การบริหารจัดการสวนยางพาราแบบผสมผสาน ลดการปลูกพืชเชิงเดี่ยว มีการปลูกพืชชนิดอื่น เลี้ยงสัตว์ หรือทำประมงร่วมด้วย เพื่อเพิ่มแหล่งรายได้จากการเกษตรอื่น ๆ ให้แก่เกษตรกรชาวสวนยาง การบำรุงต้นยางพารา โดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมีเพื่อเพิ่มปริมาณธาตุอาหาร ปรับคุณสมบัติของดิน และสามารถลดต้นทุนการผลิตได้ การรวมกลุ่มของเกษตรกรในรูปสหกรณ์ สร้างเครือข่ายเพื่อรวบรวมและจำหน่ายยางพารา ทำให้เกษตรกรชาวสวนยางพาราสามารถร่วมกันบริหารจัดการกลุ่มอย่างเป็นระบบ มีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดความเข้มแข็ง สามารถสร้างอำนาจการต่อรองกับผู้ซื้อ ลดผลกระทบจากการปรับตัวลดลงของราคายาง

2. การนำเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพมาใช้ในการทำสวนยางพารา และการจัดการผลผลิตในภาคการเกษตร เพื่อลดต้นทุน ลดผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

3. สร้างการตระหนักรู้ให้แก่เกษตรกรชาวสวนยางพารา โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ในด้านการให้ความรู้ หรือแนวทางลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เพื่อให้เกษตรกรเข้าใจถึงความสำคัญและเกิดการปรับตัวรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

4. ศึกษาการใช้ข้อมูลด้านการพยากรณ์อากาศล่วงหน้า การใช้ข้อมูลด้านการปรับปรุงพันธุ์พืช เพื่อปรับปรุงพันธุ์ยางใหม่ๆ ที่ให้ผลผลิตสูง ต้านทานโรค และสามารถปรับตัวได้ดีในสภาพแวดล้อมต่างๆ ได้มากขึ้น

สรุปและข้อเสนอแนะ

ในอดีตการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอาจดูเป็นเรื่องไกลตัว แต่ปัจจุบันเกือบทุกภูมิภาคต้องเผชิญกับปรากฏการณ์ทางลมฟ้าอากาศที่รุนแรงมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศทำให้การกระจายตัวของปริมาณน้ำฝนมีความผันผวน และอุณหภูมิมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น สิ่งเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตยางพารา นำไปสู่การลดพื้นที่ปลูกยางพาราลงได้ในอนาคต เกษตรกรชาวสวนยางพาราควรเรียนรู้ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เพื่อวางแผนในการปรับตัว ปรับวิธีปฏิบัติในการทำสวนยางพารารองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเพราะการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอาจไม่ใช่เรื่องไกลตัวเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราอีกต่อไป

ทั้งนี้ ควรศึกษาแนวทางในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก โดยการประเมินปริมาณการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกในการทำสวนยางพาราตั้งแต่กระบวนการปลูกยางพารา การดูแลบำรุงรักษายางพาราก่อนเปิดกรีด และหลังเปิดกรีด ตลอดจนกระบวนการจำหน่ายผลผลิต เพื่อใช้กำหนดแนวทางในการลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจก เช่น ใช้ปุ๋ยที่เหมาะสมกับสภาพดิน ลดการใช้ยาปราบศัตรูพืช ใช้วิธีการเขตกรรมอื่น ๆ แทนการเผาทำลายตอยางหลังโค่น เกษตรกรควรวางแผนการทำงานประจำวันเพื่อลดการใช้พลังงานเชื้อเพลิงที่เกินความจำเป็น รวมถึงการขนส่งน้ำยางไปยังสถานที่รับซื้อน้ำยางควรมีการรวมกลุ่มเกษตรกรชาวสวนยางที่อยู่ใกล้เคียงกัน เพื่อลดต้นทุนในการขนส่ง และลดการปลดปล่อยปริมาณก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ซึ่งเป็นก๊าซเรือนกระจกนำไปสู่การเกิดภาวะโลกร้อน นอกจากนี้ต้นยางพารายังมีศักยภาพในการดูดกลับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ได้ดี สอดคล้องกับความต้องการของตลาดคาร์บอน (CARBON-MARKET) ทั้งในและต่างประเทศ ผ่านกระบวนการซื้อ-ขาย แลกเปลี่ยนคาร์บอนเครดิตจากโครงการลดก๊าซเรือนกระจกภาคสมัครใจตามมาตรฐานของประเทศไทย (Thailand Voluntary Emission Reduction Program : T-VER) เพื่อชดเชยการปล่อยก๊าซเรือนกระจกซึ่งเป็นสาเหตุของภาวะโลกร้อน (องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก, 2566) อีกทั้งช่วยเพิ่มโอกาสในการสร้างแหล่งรายได้ ยกระดับคุณภาพชีวิตให้เกษตรกรผู้ปลูกยางพารา

เอกสารอ้างอิง

กรมอุตุนิยมวิทยา. 2564. แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิและฝนบริเวณประเทศไทย. สืบค้นจาก: http://climate.tmd.go.th/content/file/2471 [30 พฤศจิกายน 2566].

ณฤทธิ์ ไทยบุรี, นิโรจน์ สินณรงค์, กฤตวิทย์ อัจฉริยะพานิชกุล, และเก นันทะเสน. 2564. ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่อผลผลิตยางพาราในพื้นที่เขตภาคใต้ตอนล่างของประเทศไทย. วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ 13(2): 382-384.

นุชนารถ กังพิสดาร. 2552. การจัดการสวนยางพาราอย่างยั่งยืน ดิน น้ำ และธาตุอาหารพืช. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด: กรุงเทพมหานคร.

วิญญู โครมกระโทก, สุทธิพงษ์ อ่างทอง, ศุภกร ผลเจริญ, โศภนิช ตีระชัย, เกษมพงศ์ พงศ์สุพัฒน์, และประกายดาว แดงนิ่ม. 2566. สถานการณ์ยางพาราในไตรมาสที่ 2/2566. วารสารยางพารา ฉบับอิเล็กทรอนิกส์ 3 เมษายน - มิถุนายน 2566

สายัณห์ สดุดี, อัศมน ลิ่มสกุล, และวุฒิชัย แพงแก้ว. 2557. ความแปรปรวนและการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศในภาคใต้ของประเทศไทยที่มีผลต่อการผลิตยางพารา. สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ. สืบค้นจาก: https://dric.nrct.go.th/Search/ShowFulltext/2/287532 [21 กันยายน 2566].

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2565. สืบค้นจาก: https://mis-app.oae.go.th/ [24 กรกฎาคม 2566].

ศูนย์ภูมิอากาศ กรมอุตุนิยมวิทยา. 2558. สืบค้นจาก: http://climate.tmd.go.th/content/article/9 [24 กรกฎาคม 2566].

ศูนย์ภูมิอากาศ กรมอุตุนิยมวิทยา. 2564. ความผันแปรและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ. สืบค้นจาก: https://is.gd/UyD8fQ [30 พฤศจิกายน 2566].

องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก. 2566. การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและก๊าซเรือนกระจก. สืบค้นจาก: https://is.gd/FDf1Ir [7 ธันวาคม 2566].

อัศมน ลิ่มสกุล, ฤธิรงค์ จังโกฏิ, วุฒิชัย แพงแก้ว, นิดาลักษณ์ อรุณจันทร์, และจิราภรณ์ นันทะจันทร์. 2560. ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศต่อยางพาราในประเทศไทย กรณีศึกษาจังหวัดหนองคาย. รายงานผลงานวิจัยศูนย์วิจัยและฝึกอบรมด้านสิ่งแวดล้อม ปี 2558-2560. สืบค้นจาก: https://is.gd/8UVavJ [30 พฤศจิกายน 2566].

เอกลักษณ์ ณัฏฤทธิ์. 2560. การปรับตัวรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของเกษตรกรชาวสวนยางพารา จังหวัดระยอง. วารสารชุมชนวิจัย 11(1): 77-83.

IPCC. 2023. Climate Change 2023: Synthesis Report. Contribution of Working Groups I, II and III to the Sixth Assessment Report of the Inter governmental Panel on Climate Change, pp. 35-115. https://www.ipcc.ch/report/ar6/syr/downloads/report/IPCC_AR6_SYR_LongerReport.pdf

Ismail, T., Gohet, E. 2021. Impact of climate change on latex harvesting. Conference: Natural rubber systems and climate change. Proceedings and extended abstracts from the online workshop, 23-25 June 2020: doi.rg/10.17528/cifor/008029

Kositsup, B., Montpied, P., Kasemsap, P., Thaler, P., Ameglio, T. and Dreyer, E. 2009. Photosynthetic capacity and temperature responses of photosynthesis of rubber trees (Hevea brasiliensis Muell. Arg.) acclimate to changes in ambient temperatures. Trees 23:357-365.

Pinizzotto, S., Kadir AASA., Giftz, V., Beuve, J.S., Nair, L., Gohet, E., Penot, E., and Meybeck, A. 2021. Natural rubber and climate change: a policy paper. FTA Brief 6: 5-22. doi.org/10.17528/cifor/008375

5 โครงการขับเคลื่อนเพื่อเพิ่มศักยภาพการจัดการสวนยางตามหลัก GAP

วลัยพร อิ่มสุวรรณโณ และเกษตร แนบสนิท
ศูนย์วิจัยยางหนองคาย สถาบันวิจัยยาง
การยางแห่งประเทศไทย

ที่มา

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้มีการกำหนดแผนยุทธศาสตร์ยางพารา 20 ปี (พ.ศ. 2559-2579) โดยมีเป้าหมาย คือ เพิ่มผลผลิตยางพาราต่อพื้นที่ของเพิ่มขึ้นจาก 224 กิโลกรัมต่อไร่ต่อปี เพิ่มขึ้นเป็น 360 กิโลกรัมต่อไร่ต่อปี ลดจำนวนพื้นที่ปลูกยางลงจาก 23.3 ล้านไร่เป็น 18.4 ล้านไร่ และเพิ่มรายได้จากการทำสวนยางจาก 11,984 บาทต่อไร่ เป็น 19,800 บาทต่อไร่ รวมทั้งเป็นขั้นตอนหนึ่งในการมีส่วนร่วมในการเพิ่มสัดส่วนการใช้ยางภายในประเทศจากร้อยละ 13.6 เป็นร้อยละ 35 รวมทั้งเพิ่มมูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์ยางพารา จาก 250,000 ล้านบาท/ปี เป็น 800,000 ล้านบาท/ปี

ปัญหาที่พบ

จากข้อมูลสถิติการเกษตรของประเทศไทย ปี 2566 โดยสำนักเศรษฐกิจการเกษตร พบว่าตั้งแต่ปี พ.ศ. 2561 ถึง พ.ศ. 2565 แนวโน้มผลผลิตยางพาราของประเทศไทยเฉลี่ยต่อพื้นที่มีแนวโน้มลดลง คือ ในปี พ.ศ. 2561 ผลผลิตเฉลี่ยต่อพื้นที่เท่ากับ 237 กิโลกรัมต่อไร่ต่อปี ปี พ.ศ. 2562 ผลผลิตเฉลี่ยต่อพื้นที่เท่ากับ 226 กิโลกรัมต่อไร่ต่อปี ปี พ.ศ. 2563 ผลผลิตเฉลี่ยต่อพื้นที่เท่ากับ 221 กิโลกรัมต่อไร่ต่อปี ปี พ.ศ. 2564 ผลผลิตเฉลี่ยต่อพื้นที่เท่ากับ 224 กิโลกรัมต่อไร่ต่อปี และปี พ.ศ. 2565 ผลผลิตเฉลี่ยต่อพื้นที่เท่ากับ 220 กิโลกรัมต่อไร่ต่อปี ซึ่งอาจเกิดมาจากนโยบายภาครัฐในการลดพื้นที่ปลูกยาง ปัญหาการเกิดโรคระบาด รวมถึงการเข้าถึงองค์ความรู้ด้านมาตรฐานการแปรรูปเพื่อเป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมในภาคเกษตรกรเองด้วย

GAP ยางพารา

เพื่อให้เกิดการแก้ปัญหาของเกษตรกรชาวสวนยาง และสอดคล้องกับระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ให้สามารถลดต้นทุนการผลิต ผลผลิตเพิ่มและได้คุณภาพมาตรฐาน ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจึงได้ร่วมกันจัดทำมาตรฐาน การปฏิบัติที่ดีทางการเกษตร หรือ Good Agricultural Practices (GAP) ยางพารา ที่มีข้อกำหนดในการดำเนินงานร่วมกับระบบบริหารงานคุณภาพตามมาตรฐาน ISO/IEC Guide 65 และมาตรฐานอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น ISO/IEC 17007:2009 ซึ่งได้ผ่านประกาศในราชกิจจานุเบกษาให้เป็นมาตรฐานสินค้าเกษตรของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ 2 ชนิด คือ การผลิตน้ำยางสด มาตรฐาน

เลขที่ มกษ. 5908 -2562 การผลิตยางก้อนถ้วย มาตรฐานเลขที่ มกษ. 5910 -2563 และปัจจุบันหน่วยงานที่รับผิดชอบ คือ สถาบันวิจัยยาง การยางแห่งประเทศไทย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในโครงการขับเคลื่อนเพื่อเพิ่มศักยภาพการจัดการสวนยางตามหลัก GAP งบประมาณกองทุนพัฒนายางพารา ตามมาตรา 49 (3) พระราชบัญญัติการยางแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2558

สำหรับการปฏิบัติที่ดีทางการเกษตรของยางพารา หรือ Good Agricultural Practices (GAP) มี 8 หลักการในควบคุมการผลิตน้ำยางสดและยางก้อนถ้วยให้ได้ตามมาตรฐานสินค้าเกษตร ได้แก่

1) การเลือกพื้นที่ปลูกยางที่เหมาะสมตามหลักวิชาการและตรวจสอบย้อนกลับได้ตามกฎหมาย

2) การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรให้มีความปลอดภัยกับเกษตรกรและผู้ใช้สินค้า เช่น สารกำจัดศัตรูพืช สารกำจัดวัชพืช หรือสารในการใช้ในการแปรรูปยาง และต้องถูกต้องตามคำแนะนำวิชาการและถูกต้องตามกฎหมาย

3) การใช้ปัจจัยการผลิตที่ถูกต้องหลักวิชาการ เช่น พันธุ์ยางที่ใช้ปลูกต้องเป็นพันธุ์แนะนำของหน่วยงานภาครัฐ เช่น คำแนะนำพันธุ์ยางของสถาบันวิจัยยาง การยางแห่งประเทศไทย หรือตามประกาศต้นยางพันธุ์ดีของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ การใช้ปุ๋ยบำรุงที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ เป็นต้น

4) เทคโนโลยีก่อนการเก็บเกี่ยว ตั้งแต่การเลือกพื้นที่ปลูก การปลูก การดูแลรักษาสวนยาง ซึ่งการจัดการด้านเขตกรรมและปุ๋ยที่ปฏิบัติตามหลักวิชาการจะช่วยให้เกษตรกรส่วนใหญ่ประสบความสำเร็จในการปลูกสร้างสวนยางยาง จนต้นยางเจริญเติบโตดีและสม่ำเสมอ สามารถเปิดกรีดในเวลาตามเกณฑ์ที่กำหนดได้

5) เทคโนโลยีการเก็บเกี่ยวและเทคโนโลยีหลังการเก็บเกี่ยว สวนยางที่เปิดกรีดสามารถเพิ่มผลผลิต 30-80% และเพิ่มรายได้ไม่น้อยกว่า 30% เริ่มจากการประเมินสวนยางที่ต้องการเปิดกรีด ขนาดต้นที่ได้ขนาดเปิดกรีดได้ต้องมีขนาดเส้นรอบลำต้น 50 ซม. วัดที่ระดับความสูง 1.50 เมตร จากพื้นดิน และมีจำนวนต้นที่ได้ขนาดเปิดกรีดไม่น้อยกว่าครึ่งหนึ่งของแปลงกรีด และต้นยางมีขนาดสม่ำเสมอ ส่วนการเลือกใช้ให้เหมาะสมกับขนาดของต้นยางและคำแนะนำทางวิชาการ เช่น ระบบกรีดครึ่งลำต้นหรือหนึ่งในสามของลำต้น กรีดวันเว้นวัน หรือกรีด 2 วัน หยุดกรีด 1 วัน เพื่อให้ต้นยางมีเวลาในการสร้างน้ำยางตามหลักสรีรวิทยาไม่น้อยกว่า 48 ชั่วโมง เทคนิคการกรีดยาง การแบ่งหน้ากรีด การทำร่องกรีดหน้า-หลัง เพื่อกำหนดความยาวของร่องกรีด มุมกรีดมีดกรีดยาง ความลึกของการกรีด ความสิ้นเปลืองเปลือกแต่ละครั้งกรีดและในรอบปี การเวียนหน้ากรีด เป็นต้น การจัดการสวนและการกรีดสามารถเพิ่มผลผลิต 30-80% รวมถึงการใช้เทคโนโลยีการผลิตน้ำยางสด และเทคโนโลยีการผลิตยางก้อนถ้วย 4-6 มีด ตามมาตรฐานดังกล่าว

6) การเก็บรักษาและการขนส่ง เพื่อเป็นควบคุมคุณภาพของวัตถุที่ผลิตตลอดขบวนการตั้งแต่สวนจนถึงโรงงาน (from farms to factories) เช่น การผลิตน้ำยางสดเพื่อส่งต่ออุตสาหกรรมการผลิตน้ำยางข้นและการทำยางแผ่นดิบ ยางแผ่นรมควัน มีการควบคุมคุณภาพตั้งแต่การกรีดยาง กำหนดช่วงระยะเวลาการกรีด การเก็บน้ำยางและการนำน้ำยางไปส่งโรงงาน ภายในเวลาไม่เกิน 8 ชั่วโมง การควบคุมความสะอาดของอุปกรณ์ที่สัมผัสน้ำยาง ได้แก่ ลิ้นรองรับน้ำยาง ถ้วยรับน้ำยาง เทคนิคการ

กวาดน้ำยางและการคว่ำถ้วย ถังเก็บน้ำยางและถังรองรับน้ำยาง ต้องสะอาด เพื่อป้องกันไม่ให้น้ำยางเสียสภาพ เช่น น้ำยางบูด จับตัวเป็นเม็ดพริก รวมทั้งมีการกรองน้ำยางในสวน ช่วยให้ปริมาณเนื้อยางแห้ง (%DRC) เพิ่มขึ้น 1-2% เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น สำหรับการผลิตยางก้อนถ้วยเพื่อเป็นวัตถุดิบในการทำยางแท่งและยางเครป เป็นต้น ควบคุมทั้งการให้กรดฟอร์มิค เลิกให้กรดซัลฟิวริก ที่ทำให้สมบัติของยางแห้งเสียสภาพ การป้องกันไม่ให้น้ำเซรั่มที่มีน้ำกรดที่ใช้ในการจับตัวของยาง ไม่ให้เป็นอันตรายต่อต้นยาง คนกรีดยาง และน้ำยางหกรดถนน ทำให้เกิดอุบัติเหตุได้ ควบคุมความสะอาดของยางก้อนถ้วยไม่ให้มีสิ่งปลอมปน เช่น เศษขี้ยาง ดิน เศษเส้นด้าย พลาสติก เป็นต้น ในกระบวนการควบคุมการผลิตยางตามหลัก GAP นอกจากจะมุ่งเน้นการเพิ่มผลผลิต ลดความสูญเสียและการควบคุมคุณภาพของวัตถุดิบแล้ว ยังเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เช่น การควบคุมวัตถุมีพิษต่าง ๆ พวกสารกำจัดวัชพืช การใช้กรดที่ถูกต้อง ไม่สร้างปัญหาให้ชุมชนและมุ่งเน้นสุขลักษณะของผู้ปฏิบัติงานในสวนยาง เป็นส่วนหนึ่งของการสร้างกระบวนการผลิตยางแบบอุตสาหกรรมยางสีเขียว (Green Rubber Industry) หมายถึง อุตสาหกรรมที่ยึดมั่นในการประกอบกิจการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ด้วยการมุ่งเน้นในเรื่องของการพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการผลิตและการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง รวมถึงความรับผิดชอบต่อสังคมทั้งภายในและภายนอกองค์กรตลอดห่วงโซ่อุปทาน ผลกระทบหากไม่ดำเนินโครงการ ทำให้เกษตรกรสูญเสียโอกาสที่จะเพิ่มผลผลิตและรายได้

7) บุคลากร หมายถึง ตัวเกษตรกรชาวสวนยางเอง และหรือแรงงานกรีด แรงงานที่แปรรูปที่สถาบันเกษตรกร หรือผู้ประกอบกิจการยางจ้างเพื่อมาทำหน้าที่ดังกล่าว ต้องมีความรู้ในเรื่องการผลิตยางก้อนถ้วยคุณภาพดี หรือการผลิตน้ำยางสดตามมาตรฐาน GAP อาจเป็นรูปแบบการอบรมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงขณะปฏิบัติงานต้องสวมอุปกรณ์ให้ปลอดภัย และไม่เสพติดของมึนเมา เพื่อลดอุบัติเหตุหรือความผิดพลาดทำให้เกิดอันตรายต่อผู้ปฏิบัติงานหรือความเสียหายต่อผลผลิตหรือทรัพย์สินอื่นๆ

8) การบันทึกข้อมูล หมายถึง การบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับขั้นตอนวิธีการ สถิติ ต้นทุน รายรับรายจ่าย และผลผลิต รวมทั้งวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ทำให้การบริหารจัดการสวนยางมีระเบียบ เกษตรกรได้รับรู้การปฏิบัติงานของตนและรับรู้ถึงที่มาของต้นทุนรายรับ และที่ไปของรายจ่ายในการทำสวนยาง ทำให้นำข้อมูลมาใช้พิจารณาเพื่อลดปัญหาหรือค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นลง และหาทางเพิ่มรายได้เป็นการวางแผนในการประกอบอาชีพสวนยางของตนเองและครอบครัวต่อไป

การปฏิบัติที่ดีทางการเกษตรของยางพารา หรือ Good Agricultural Practices (GAP) จึงมีส่วนสำคัญในการยกระดับมาตรฐานองค์กรด้านอุตสาหกรรมยางพารา เพราะการเริ่มจากระดับเกษตรกรนั้นมีความสำคัญในการผลักดันให้คุณภาพยางดิบของประเทศมีมาตรฐาน ส่งผลต่อกระบวนการขึ้นรูปเป็นผลิตภัณฑ์ การส่งเสริมให้กลุ่มเกษตรกรมีความเข้มแข็ง จัดให้มีระบบควบคุมภายใน (Internal Control System [ICS]) ของกลุ่มเกษตรกรชาวสวนยาง

เป็นระบบประกันคุณภาพที่กลุ่มเกษตรกรต้องดำเนินการบริหารจัดการภายในกลุ่ม มีระบบบริหารจัดการอย่างมืออาชีพ มีเอกสารเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการเพื่อเป็นกรอบและแนวทางในการบริหารจัดการและควบคุมการดำเนินการบริหารจัดการสวนยางตามหลักปฏิบัติที่ดีที่เป็นสากลและเพื่อแสดงถึงความมุ่งมั่นของกลุ่มเกษตรกร ในการบริหารจัดการได้อย่างถูกต้องโดยใช้ระบบมาตรฐานเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง ให้มีคุ้มค่าต่อการลงทุน เพิ่มผลผลิต สร้างความยั่งยืนให้กับเกษตรกรชาวสวนยาง

ภาพที่ 1 - 3 ภาพการปฏิบัติงานของโครงการในสวนยางเกษตรกรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดสกลนคร

ภาพที่ 4 - 5 ภาพการปฏิบัติงานของโครงการในสวนยางเกษตรกรภาคใต้ จังหวัดพัทลุง

ภาพที่ 6 - 7 ภาพการปฏิบัติงานของโครงการในสวนยางเกษตรกรภาคเหนือ จังหวัดแพร่

ภาพที่ 8 - 10 ภาพการปฏิบัติงานของโครงการในสวนยางผู้ประกอบกิจการยาง จังหวัดอุดรธานี

ภาพที่ 11 การจัดการสวนยางตามหลัก GAP

ผลการดำเนินงาน

พบว่า การดำเนินงานการรับรองมาตรฐาน GAP ยางพารา ของสถาบันวิจัยยาง การยางแห่งประเทศไทย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ตั้งแต่ผ่านประกาศในราชกิจจานุเบกษาให้เป็นมาตรฐานสินค้าเกษตรของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ 2 ชนิด คือ การผลิตน้ำยางสด มาตรฐานเลขที่ มกษ. 5908 -2562 และการผลิตยางก้อนถ้วย มาตรฐานเลขที่ มกษ. 5910 - 2563 ในปี พ.ศ. 2562 และ พ.ศ. 2563 สรุปถึงปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 พบว่า สามารถตรวจและผ่านการรับรองมาตรฐาน GAP ให้กับพื้นที่สวนยางของเกษตรกร สถาบันเกษตรกร หรือผู้ประกอบกิจการยางรวมถึงสวนยางภาครัฐ จำนวนทั้งสิ้น 3,540 ราย รวมพื้นที่สวนยางทั้งสิ้น 52,695 ไร่ โดยแบ่งเป็นการรับรองมาตรฐาน GAP ประเภทการผลิตน้ำยางสด จำนวน 58 ราย รวมพื้นที่สวนยาง 10,662 ไร่ และการรับรองมาตรฐาน GAP ประเภทการผลิตยางก้อนถ้วย จำนวน 3,482 ราย รวมพื้นที่สวนยางทั้งสิ้น 42,033 ไร่

ขอขอบคุณ

ดร.ปรีดิ์เปรม ทัศนกุล ผู้อำนวยการศูนย์บริการทดสอบรับรองภาคใต้ ฝ่ายอุตสาหกรรมยาง และ ดร.พิศมัย จันทุมา อดีตนักวิชาการเกษตร 8 (ว) ศูนย์วิจัยยางฉะเชิงเทรา สถาบันวิจัยยาง การยางแห่งประเทศไทย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

เอกสารอ้างอิง

กองวิจัยและพัฒนาการผลิตยาง สถาบันวิจัยยาง. ยุทธศาสตร์ยางพารา 20 ปี (พ.ศ. 2559-2579). การยางแห่งประเทศไทย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. ที่มา https://km.raot.co.th/

สำนักเศรษฐกิจการเกษตร. สถิติการเกษตรของประเทศไทย ปี 2566. มีนาคม 2566

6

สถานการณ์ยางพาราในไตรมาส 3/2566

นางสาวอธิวีณ์ แดงกนิษฐ์ ดร.วิญญู โครมกระโทก
ดร.สุทธิพงษ์ อ่างทอง นางสาลี จันทร์เจริญ
นายศุภกร ผลเจริญ นางสาวโศภนิช ตีระไชย
นายเกษมพงศ์ พงศ์สุพัฒน์ และนางสาวประกายดาว แดงนิ่ม
กองวิจัยเศรษฐกิจยาง ฝ่ายเศรษฐกิจยาง

1. สถานการณ์ยางพาราโลกในภาพรวม

สมาคมประเทศผู้ผลิตยางธรรมชาติ (ANRPC) คาดการณ์ว่าการผลิตยางธรรมชาติทั่วโลกจะเพิ่มขึ้น 2.0% ในปี 2566 ซึ่งเป็นการคาดการณ์ที่ต่ำกว่าเมื่อเทียบกับการคาดการณ์ครั้งก่อนที่ 2.5% เนื่องจากผลกระทบของปรากฏการณ์เอลนีโญต่อประเทศผู้ผลิตหลายประเทศ ส่งผลให้การเก็บเกี่ยวได้ลดลง โดยเฉพาะในเวียดนามที่ขาดแคลนแรงงานกรีดยาง และในมาเลเซียและอินโดนีเซียที่มีการตัดต้นยางมากขึ้นเพื่อเปิดทางให้ปลูกต้นปาล์ม ในขณะเดียวกัน สมาคมประเทศผู้ผลิตยางธรรมชาติคาดว่าความต้องการยางทั่วโลกจะเพิ่มขึ้น 0.17% เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา (ปี 2565) โดยได้ปัจจัยสนับสนุนจากการเติบโตของยอดขายรถยนต์ในประเทศผู้ผลิตยางรถยนต์รายใหญ่ เช่น จีนและอินเดีย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคยานยนต์ไฟฟ้า (EV) ทำให้กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) คาดการณ์ว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ของจีนจะเพิ่มขึ้น 5.6% และ GDP ของอินเดียเพิ่มขึ้น 6.3% สิ่งนี้บ่งชี้ให้เห็นแนวโน้มของความต้องการยางที่สูงขึ้นเมื่อเทียบกับการผลิต ส่งผลให้ความต้องการยางในอุตสาหกรรมยางทั่วโลกมีมากกว่าความต้องการถึง 4.4% ซึ่งเป็นปัจจัยบวกต่อราคายาง สำหรับการส่งออกระหว่างเดือนมกราคมถึงกรกฎาคม 2566 ประเทศสมาคมประเทศผู้ผลิตยางธรรมชาติ มีการส่งออกยางลดลง 3.5% เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า อย่างไรก็ตามประเทศไทยยังคงมีส่วนแบ่งตลาดเกือบครึ่งหนึ่งของทั้งหมด โดยมีส่วนแบ่งการส่งออกอยู่ที่ 43% คาดว่าในไตรมาสที่ 4 ปริมาณการส่งออกยางธรรมชาติจะเพิ่มขึ้น 0.48% เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีที่แล้ว โดยมีสาเหตุหลักมาจากแนวโน้มทางเศรษฐกิจที่ดีขึ้นของคู่ค้า

2. สถานการณ์ยางพาราของประเทศไทย

1.2.1 ผลผลิตยางพาราของประเทศไทย

องค์การอุตุนิยมวิทยาโลก ได้ออกคำเตือนเกี่ยวกับสภาพอากาศโลกในปีนี้โดยเฉพาะปรากฏการณ์เอลนีโญ ซึ่งอาจนำไปสู่สภาพอากาศที่ไม่แน่นอน ทำให้เกิดภัยแล้งหรือฝนตกหนักในพื้นที่ต่าง ๆ สำหรับประเทศไทยแล้ว สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรพยากรณ์ว่าผลผลิตและผลผลิตต่อพื้นที่กรีดจะลดลง เนื่องจากผลกระทบของปรากฏการณ์เอลนีโญตามการเตือนขององค์การอุตุนิยมวิทยาโลก ซึ่งทำให้ฝนหยุดตก ส่งผลให้

เกิดภาวะแห้งแล้งและอากาศร้อนจัด ทำให้เกษตรกรชาวสวนยางทยอยเปิดการกรีดหรือมีการเปิดกรีดช้ากว่าปกติ อีกทั้งผลผลิตยางลดลงเมื่อเทียบกับปีปกติ เนื่องจากโรคใบร่วงส่งผลทางลบต่อพื้นที่การผลิตหลักที่สำคัญโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในพื้นที่ภาคใต้ของประเทศ

1.2.2 ปริมาณการส่งออกยางพาราของประเทศไทย

"ในช่วงไตรมาส 3/2566 ปริมาณการส่งออกยางธรรมชาติอยู่ที่ 867,238 ตัน ลดลงจากไตรมาสก่อนหน้าร้อยละ 12.09 ที่มีปริมาณการส่งออกอยู่ที่ 986,514 ตัน"

เมื่อพิจารณาปริมาณการส่งออกยางพาราของไทยในไตรมาส 3/2566 (ตารางที่ 1) มีปริมาณส่งออกยางธรรมชาติรวมอยู่ที่ 867,238 ตัน ลดลงจากไตรมาสก่อนหน้า 119,276 ตัน หรือลดลงร้อยละ 12.09 โดยหากพิจารณาปริมาณการส่งออกยางธรรมชาติรายชนิดพบว่า อันดับของปริมาณการส่งออกยางธรรมชาติในไตรมาสนี้ ยางแท่งมีปริมาณการส่งออกเป็นอันดับแรก จากเดิมไตรมาสที่ผ่านมาที่มีปริมาณการส่งออกยางผสมและยางคอมปาวด์มากเป็นอันดับที่หนึ่ง สำหรับยางแผ่นรมควัน น้ำยางข้น และยางอื่น ๆ มีปริมาณการส่งออกที่เติบโตจากไตรมาสที่ผ่านมา โดยการส่งออกยางแท่งอยู่ที่ 400,412 ตัน (+13.76%) ยางแผ่นรวมควัน 92,860 ตัน (+26.03) น้ำยางข้น 105,897 (+19.90) และยางอื่น ๆ 6,834 ตัน (+1.11) อย่างไรก็ตาม ปริมาณการส่งออกโดยรวมในไตรมาสนี้ยังน้อยกว่าไตรมาสที่ผ่านมา โดยปริมาณการส่งออกยางรวมไตรมาสนี้อยู่ที่ 867,238 ตันหรือลดลงร้อยละ 12.09

สำหรับปริมาณการส่งออกยางสะสมตั้งแต่เดือน ม.ค. - ต.ค. ปี 2566 ปริมาณยางส่งออกรวมสะสมอยู่ที่ 3.368 ล้านตัน ลดลงจากช่วงเดียวกันของปีก่อนหน้าร้อยละ 9.06 และเมื่อดูรวมสะสมรายชนิดยางในปี 66 เทียบกับปี 65 พบว่า ยางผสมและยางคอมปาวด์มีประมาณส่งออกรวมสะสมอยู่ที่ 1,387,006 ตัน (+8.88%) ยางแท่ง 1,280,145 ตัน (-10.56%) ยางแผ่นรมควัน 296,967 ตัน (-22.22%) น้ำยางข้น 379,564 ตัน (-32.68%) ยางอื่น ๆ 24,078 ตัน (-53.90%)

ตารางที่ 1 ปริมาณการส่งออกยางธรรมชาติของไทย

หน่วย: ตัน

ชนิดยาง	ไตรมาส 2/2566	ไตรมาส 3/2566	อัตราเติบโต	รวมสะสมเดือน ม.ค.-ต.ค.		
				ปี 65	ปี 66	%YOY
ยางผสมและคอมปาวด์	465,777	261,235	- 43.91	1,273,940	1,387,006	8.88
ยางแท่ง	351,980	400,412	13.76	1,431,315	1,280,145	-10.56
ยางแผ่นรมควัน	73,680	92,860	26.03	381,820	296,967	-22.22
น้ำยางข้น	88,318	105,897	19.90	563,783	379,564	-32.68
ยางอื่น ๆ	6,759	6,834	1.11	52,230	24,078	-53.90
รวม	**986,514**	**867,238**	**-12.09**	**3,703,089**	**3,367,760**	**-9.06**

ที่มา: กรมศุลกากร ประมวลผลโดย การยางแห่งประเทศไทย ฝ่ายเศรษฐกิจยาง

1.2.3 มูลค่าการส่งออกยางพาราของประเทศไทยไตรมาส 2/66 และไตรมาส 3/66

"ไตรมาส 3/2566 มูลค่าการส่งออกยางธรรมชาติอยู่ที่ 45,269 ล้านบาท ลดลงจากไตรมาสก่อนหน้าร้อยละ 12.05 ที่มีปริมาณการส่งออกอยู่ที่ 51,473 ล้านบาท"

ตารางที่ 2 แสดงมูลค่าการส่งออกยางธรรมชาติของไทย การส่งออกยางธรรมชาติรายชนิดในไตรมาส 3/66 พบว่า ยางแท่ง ยางแผ่นรมควัน น้ำยางข้น มีมูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นจากไตรมาสก่อนหน้า โดยยางแท่ง 19,219 ล้านบาท (+11.27%) ยางแผ่นรมควัน 5,033 ล้านบาท (+23.63%) น้ำยางข้น 6,132 ล้านบาท (+13.15%) ส่วนยางอื่น ๆ ลดลงเป็น 282 ล้านบาท (-1.63%) และยางผสมและคอมปาวด์มีมูลค่าการส่งออกลดลงเกือบครึ่งหนึ่งจากไตรมาสก่อนหน้า อยู่ที่ 14,604 ล้านบาท (-40.21%) ทำให้มูลค่าการส่งออกยางในภาพรวมลดลงร้อยละ 12.05 เมื่อเทียบกับไตรมาสก่อน คิดเป็นมูลค่าการส่งออกยางธรรมชาติรวมอยู่ที่ 45,269 ล้านบาท สำหรับมูลค่าการส่งออกยางสะสมตั้งแต่เดือน ม.ค.- ต.ค. ปี 2566 พบว่ามูลค่าการยางส่งออกรวมสะสมอยู่ที่ 174,757 ล้านบาท ลดลงจากช่วงเดียวกันของปีก่อนหน้าร้อยละ 26.80 และเมื่อดูรวมสะสมรายชนิดยางในปี 66 เทียบกับปี 65 ก็ยังพบว่า มีการหดตัวของมูลค่าการส่งออกยางสะสม โดยยางผสมและยางคอมปาวด์มีอัตราการเติบโตอยู่ที่ -12.25% ยางแท่ง -27.08% ยางแผ่นรมควัน -37.54% น้ำยางข้น -45.66% และยางอื่น ๆ -64.47%

ตารางที่ 2 มูลค่าการส่งออกยางธรรมชาติของไทย

หน่วย: ล้านบาท

ชนิดยาง	ไตรมาส 2/2566	ไตรมาส 3/2566	อัตราเติบโต	รวมสะสมเดือน ม.ค.-ต.ค.		
				ปี 65	ปี 66	%YOY
ยางผสมและคอมปาวด์	24,425	14,604	-40.21	82,725	72,593	-12.25
ยางแท่ง	17,272	19,219	11.27	85,244	62,161	-27.08
ยางแผ่นรมควัน	4,071	5,033	23.63	25,814	16,125	-37.54
น้ำยางข้น	5,419	6,132	13.15	42,054	22,850	-45.66
ยางอื่น ๆ	286	282	-1.63	2,893	1,028	-64.47
รวม	**51,473**	**45,269**	**-12.05**	**238,730**	**174,757**	**-26.80**

ที่มา: กรมศุลกากร ประมวลผลโดย การยางแห่งประเทศไทย ฝ่ายเศรษฐกิจยาง

3. สถานการณ์ราคายาง

ราคายางภาพรวมปรับตัวเพิ่มขึ้นมากกว่า 2 เดือนที่ผ่านมาก่อนปิดไตรมาสที่ 3 ตามราคาตลาดล่วงหน้าของต่างประเทศ โดยได้ปัจจัยบวกจากเศรษฐกิจจีนเริ่มมีสัญญาณกระเตื้องขึ้นในปลายไตรมาส 3 แต่ภาคอสังหาริมทรัพย์ ภาคการเงิน และส่งออกยังอาจกดดันการฟื้นตัว โดยดัชนี PMI ภาคการผลิตในเดือนกันยายนพลิกกลับมาขยายตัวเป็นครั้งแรกในรอบ 6 เดือนที่ 50.2 จาก 49.7 ในเดือนสิงหาคม ประกอบกับความกังวลต่อวิกฤตอสังหาริมทรัพย์ของจีนเริ่มคลี่คลายลง หลัง Country Garden บริษัทพัฒนาอสังหาริมทรัพย์เอกชนรายใหญ่ที่สุดของจีนได้รับการอนุมัติจากเจ้าหนี้ให้ขยายระยะเวลาการชำระคืนพันธบัตร 6 ชุดออกไปอีก 3 ปี นอกจากนี้รัฐบาลยังได้มีการออก นโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจ โดยมีการปรับลดอัตราดอกเบี้ยและให้สินเชื่อในอัตราพิเศษกับการซื้อบ้านในครั้งแรก อย่างไรก็ตามราคาน้ำมันดิบเวสต์เท็กซัสและเบรนท์ปรับตัวลดลง หลังนักลงทุนยังคงมีความกังวลเกี่ยวกับการชะลอตัวของอุปสงค์ จากข้อมูลเศรษฐกิจที่ซบเซาทั้งในสหรัฐฯ และยุโรป

สรุปประเทศคู่ค้าที่สำคัญ

1. จีน เศรษฐกิจจีนเริ่มมีสัญญาณกระเตื้องขึ้นในปลายไตรมาส 3 แต่ภาคอสังหาริมทรัพย์ ภาคการเงิน และส่งออกยังอาจกดดันการฟื้นตัว โดยดัชนี PMI ภาคการผลิตในเดือนกันยายนพลิกกลับมาขยายตัวเป็นครั้งแรกในรอบ 6 เดือนที่ 50.2 จาก 49.7 ในเดือนสิงหาคม ท่ามกลางมาตรการพยุงเศรษฐกิจในช่วงที่ผ่านมา ส่วนดัชนี PMI ภาคบริการในเดือนกันยายนปรับดีขึ้นครั้งแรกสู่ 51.0 หลังจากลดลงต่อเนื่องตั้งแต่เดือนเมษายน

2. สหรัฐฯ ผลจากการดำเนินนโยบายการเงินที่เข้มงวดส่งผลให้เศรษฐกิจสหรัฐมีแนวโน้มอ่อนแอลงสะท้อนผ่านตัวเลขการจ้างงาน การเติบโตของสินเชื่อธนาคาร ยอดขายบ้านมือสอง รวมถึงดัชนี Composite PMI ของสหรัฐที่มีทิศทางชะลอตัวต่อเนื่อง ทั้งนี้ ด้วยแรงกดดันเงินเฟ้อที่ทยอยปรับลดลง สัญญาณการชะลอตัวทางเศรษฐกิจที่ชัดเจนมากขึ้น รวมถึงอัตราดอกเบี้ยแท้จริงที่เป็นบวก

3. ยุโรป ผลจากนโยบายการเงินที่เข้มงวดประกอบกับอัตราเงินเฟ้อที่ยังอยู่ในระดับค่อนข้างสูงยังคงเป็นปัจจัยที่ถ่วงการเติบโตของเศรษฐกิจยูโรโซนสะท้อนจากภาพรวมตัวเลขเศรษฐกิจที่อ่อนแอลงต่อเนื่องนับตั้งแต่ไตรมาส 3 ที่ผ่านมา อาทิ (i) ความเชื่อมั่นภาคธุรกิจชะลอตัวต่อเนื่องเป็นเดือนที่ 5 ติดต่อกัน (ii) ความเชื่อมั่นผู้บริโภคลดลงต่อเนื่องเป็นเดือนที่ 2 (iii) ยอดค้าปลีกหดตัวต่อเนื่องเป็นเดือนที่ 10 รวมถึง (iv) ดัชนี Composite PMI ทำระดับต่ำสุดนับตั้งแต่เดือนธันวาคม 2563 ซึ่งบ่งชี้ถึงความเสี่ยงต่อการเข้าสู่ภาวะถดถอยที่มีนัยสำคัญในช่วงครึ่งหลังปี 2566

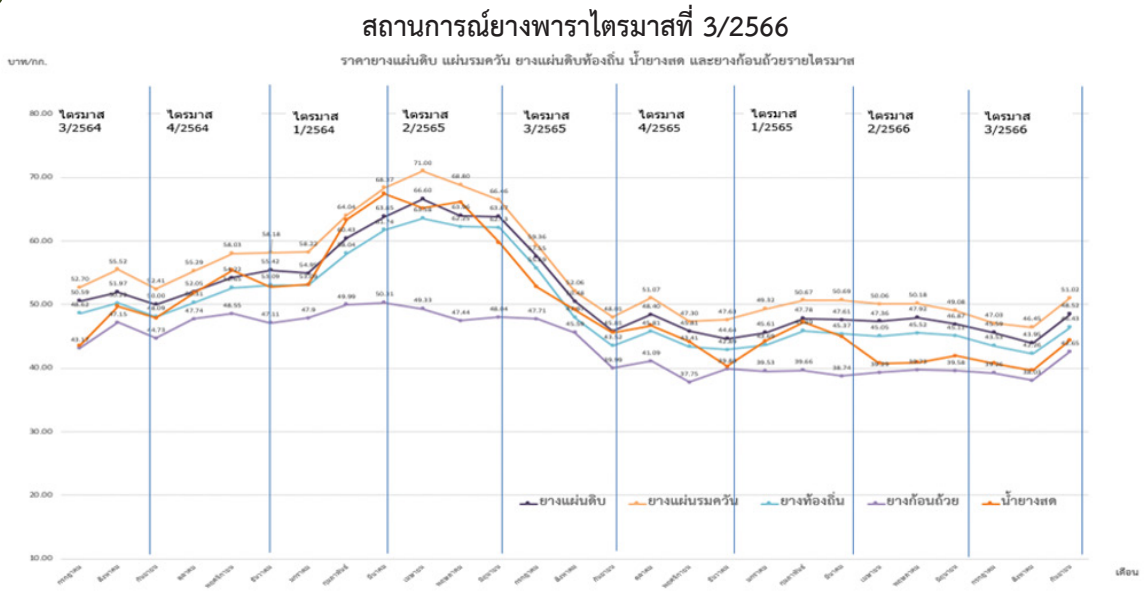

ภาพที่ 1 ราคายางแผ่นดิบ ยางแผ่นรมควัน ยางแผ่นท้องถิ่น น้ำยางสด และเศษยางรายไตรมาส
ข้อมูล : ถึงวันที่ 30 กันยายน 2566

จากสถานการณ์ราคายางไตรมาสที่ 3/2566 โดยภาพรวมทรงตัว เคลื่อนตัวอยู่ในกรอบ ราคายางแผ่นดิบเฉลี่ย ณ ตลาดกลางยางพาราอยู่ที่ 46.20 บาท/กก. ปรับตัวลดลง 1.36 บาท/กก. คิดเป็นร้อยละ 2.87 ราคายางแผ่นรมควันชั้น 3 อยู่ที่ 48.16 ปรับตัวลดลง 1.61 บาท/กก. คิดเป็นร้อยละ 3.23 และราคายางแผ่นดิบท้องถิ่นอยู่ที่ 44.07 บาท/กก. ปรับตัวลดลง 1.15 บาท/กก. คิดเป็นร้อยละ 2.55 ราคาน้ำยางสดอยู่ที่ 41.60 บาท/กก. ปรับตัวเพิ่มขึ้น 0.39 บาท/กก. คิดเป็นร้อยละ 0.95 และราคายางก้อนถ้วย DRC 100 เปอร์เซ็นต์ อยู่ที่ 39.98 บาท/กก. ปรับตัวเพิ่มขึ้น 0.45 บาท/กก. คิดเป็นร้อยละ 1.13 ในขณะที่ทิศทางตลาดล่วงหน้าต่างประเทศ มีดังนี้

1) ตลาดล่วงหน้าสิงคโปร์

ราคาซื้อขายยางพาราไตรมาส 2/2566 ราคายางแผ่นรมควันชั้น 3 (RSS3) อยู่ที่ 151.07 เซนต์สหรัฐฯ/กก. ปรับตัวลดลง 3.48 เซนต์สหรัฐฯ/กก. คิดเป็นร้อยละ 2.32 คิดเป็นเงินบาทโดยเฉลี่ยจะอยู่ที่ 51.50 บาท/กก. ปรับตัวลดลง 0.70 บาท/กก. คิดเป็นร้อยละ 1.34 และราคายางแท่ง STR 20 อยู่ที่ 133.45 เซนต์สหรัฐฯ/กก. ปรับตัวลดลง 0.88 เซนต์สหรัฐฯ/กก. คิดเป็นร้อยละ 0.66 หากคิดเป็นเงินบาทจะอยู่ที่ 44.00 บาท/กก. ปรับตัวเพิ่มขึ้น 0.13 บาท/กก. คิดเป็นร้อยละ 0.30

2) ตลาดล่วงหน้าโตเกียว

ราคาซื้อขายยางพาราไตรมาส 3/2566 ราคายางแผ่นรมควันชั้น 3 (RSS3) อยู่ที่ 209.76 เยน/กก. ปรับตัวเพิ่มขึ้น 4.76 เยน/กก. คิดเป็นร้อยละ 2.32 หากคิดเป็นเงินบาทจะอยู่ที่ 50.65 บาท/กก. ปรับตัวลดลง 0.85 บาท/กก. คิดเป็นร้อยละ 1.66

3) ตลาดล่วงหน้าเซี่ยงไฮ้

ราคาซื้อขายยางพาราไตรมาส 2/2566 ราคายางแผ่นรมควันชั้น 3 (RSS3) อยู่ที่ 12,329.09 หยวน/กก. ปรับตัวเพิ่มขึ้น557.28 หยวน/กก. คิดเป็นร้อยละ 4.73 หากคิดเป็นเงินบาทจะอยู่ที่ 59.89 บาท/กก. ปรับตัวเพิ่มขึ้น 2.03 บาท/กก. คิดเป็นร้อยละ 3.51

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อราคายางในไตรมาสที่ 3/2566 ประกอบด้วย

1.หน่วยงานภาครัฐยังคงใช้มาตรการรักษาเสถียรภาพราคายาง โครงการชะลอการขายยางของสถาบันเกษตรกรชาวสวนยาง ควบคู่กับมาตรการระยะยาวที่ขยายเวลาดำเนินการโครงการอื่น ๆ ได้แก่ โครงการควบคุมปริมาณการผลิต โครงการสนับสนุนสินเชื่อเพื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนแก่สถาบันเกษตรกรเพื่อรวบรวมยางพารา โครงการส่งเสริมการใช้ยางของหน่วยงานภาครัฐ โครงการสนับสนุนสินเชื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนแก่ผู้ประกอบกิจการยาง (ยางแห้ง) และโครงการสนับสนุนสินเชื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนแก่ผู้ประกอบกิจการไม้ยางและผลิตภัณฑ์ ภายใต้ข้อจำกัดจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโควิด -19 ประกอบกับมาตราการเยียวยาให้เกษตรกรชาวสวนยาง สถาบันเกษตรกรชาวสวนยาง และผู้ประกอบกิจการยาง เพิ่มเติมโดยขยายเวลาการชำระหนี้เงินกู้ยืมตามมาตรา 49(3) และ 49(5)

2. ดัชนี PMI ภาคการผลิตของประเทศคู่ค้า ได้แก่ สหรัฐฯ จีน ญี่ปุ่น และยูโรโซน ในไตรมาสที่ 3/2566 หดตัวต่ำกว่าระดับ 50 โดยดัชนี PMI ของสหรัฐฯอยู่ที่ 46.40, 47.60 และ 49.00 ตามลำดับ ดัชนี PMI ของจีนอยู่ที่ 49.30, 49.70 และ 50.20 ดัชนี PMI ของญี่ปุ่น อยู่ที่ 49.60, 49.60 และ 48.50 ตามลำดับ และยูโรโซนอยู่ที่ 42.70, 43.50 และ 43.40 ตามลำดับ บ่งชี้ให้เห็นถึงการชะลอตัวของเศรษฐกิจโลกมีแนวโน้มหดตัวหรือเศรษฐกิจถดถอย

3. ราคาน้ำมันดิบปรับเพิ่มขึ้นแตะระดับสูงสุดในรอบ 10 เดือนและคิดเป็นการปรับเพิ่มขึ้นกว่า 26% จากไตรมาสก่อนหน้า ซึ่งนับเป็นการปรับเพิ่มขึ้นมากสุดนับตั้งแต่เกิดสงครามรัสเซียและยูเครน หลังตลาดกังวลอุปทานน้ำมันดิบตึงตัวจากการขยายระยะเวลาในการปรับลดกำลังการผลิตของซาอุดิอาระเบียที่ 1 ล้านบาร์เรลต่อวัน และการปรับลดการส่งออกของรัสเซียที่ 0.3 ล้านบาร์เรลต่อวันจนถึงสิ้นปีนี้

4. เงินบาทอ่อนค่าสุดในรอบ 11 เดือนที่ 37.24 บาท/ดอลลาร์ แต่ฟื้นกลับมาบางส่วนสอดคล้องกับสกุลเงินส่วนใหญ่ในเอเชีย ขณะที่เงินดอลลาร์แข็งค่าขึ้นท่ามกลางการคาดการณ์เกี่ยวกับโอกาสการขึ้นอัตราดอกเบี้ยนโยบายของสหรัฐฯ อย่างไรก็ดีเงินบาทลดช่วงอ่อนค่าและฟื้นตัวกลับมาได้บ้าง ขณะที่เงินดอลลาร์อ่อนค่าลงตามการปรับตัวลงของอัตราผลตอบแทนพันธบัตรรัฐบาลสหรัฐฯ หลังจากตัวเลขการจ้างงานภาคเอกชนเดือนก.ย.ของสหรัฐฯ เพิ่มขึ้นน้อยกว่าที่ตลาดคาดการณ์ โดยค่าเงินบาทเฉลี่ยขั้นต้นไตรมาสที่ 3 ปี 2566 อยู่ที่ 35.11 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ อ่อนค่าขึ้นร้อยละ 1.83 จากไตรมาสก่อน

5. สมาคมผู้ผลิตยานยนต์จีน (CAAM) เปิดเผยวันนี้ (11 ก.ย.) ว่า ยอดขายรถยนต์จีนปรับตัวขึ้น 8.4% เมื่อเทียบรายปี สู่ระดับ 2.582 ล้านคัน ในเดือนส.ค.ผลผลิตรถยนต์ของจีนปรับตัวขึ้น 7.5%

เมื่อเทียบรายปีสู่ระดับ 2.575 ล้านคันเมื่อเดือน ส.ค. ทั้งยอดขายและผลผลิตของเดือน ส.ค. พลิกฟื้นจากการหดตัวลงในเดือน ก.ค. โดยได้อานิสงส์จากนโยบายส่งเสริมการบริโภคของรัฐบาลจีนในช่วง 8 เดือนแรกของปี การผลิตรถยนต์และยอดขายปรับตัวขึ้น 7.4% และ 8% ตามลำดับ อยู่ในระดับเท่า ๆ กันกับการเติบโตในช่วง 7 เดือนแรก ขณะเดียวกัน ข้อมูลในวันนี้แสดงให้เห็นว่า การผลิตและยอดขายรถยนต์พลังงานใหม่พุ่งขึ้น 22% และ 27% ตามลำดับ

สรุปข่าวสารยางพารา

เดือนตุลาคม - ธันวาคม 2566

กองประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ สำนักผู้ว่าการ การยางแห่งประเทศไทย

"กยท. เร่งจัดสวัสดิการช่วยเหลือชาวสวนยาง กรณีเสียชีวิต พร้อมแจง สวนยางเสียหายจากน้ำท่วม ยื่นรับเงินเยียวยา รายละ 3,000 บ."

กยท. จัดสรรสวัสดิการชาวสวนยาง มุ่งยกระดับคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ เร่งผลักดันระเบียบ หลักเกณฑ์เงินช่วยเหลือฯ กรณีเสียชีวิต พร้อมฝากถึงชาวสวนยางในพื้นที่เกิดอุทกภัย สามารถยื่นขอสวัสดิการเยียวยาความเดือนร้อนกรณีสวนยางประสบภัย รายละ 3,000 บาท

"กยท. ขานรับนโยบาย รมว.กษ. เดินหน้าร่วมปราบปรามยางเถื่อน"

การยางแห่งประเทศไทย (กยท.) ขานรับนโยบายรัฐมนตรีว่าการเกษตรฯ พร้อมเดินหน้าร่วมทัพเข้าปราบปรามขบวนการนำเข้ายางผิดกฎหมาย เร่งสำรวจผลผลิตยาง สร้างสมดุลหนุนปัจจัยขับเคลื่อนด้านราคา

"กยท. ดันนวัตกรรมยางต่อเนื่อง ชูหุ่นฝึกช่วยฟื้นคืนชีพ CPR รุ่นล่าสุด! ฝึกได้เสมือนจริง แสดงผลผ่านสมาร์ทโฟนได้ ขยายผลช่วยเหลือสังคม เพิ่มใช้ยางในประเทศมากขึ้น "

การยางแห่งประเทศไทย (กยท.) โชว์นวัตกรรมล่าสุด หุ่นยางฝึกการช่วยฟื้นคืนชีพฯ CPR รุ่น อรุณ 7.0 ชูนวัตกรรมยางเพื่อสังคม มุ่งขยายผลช่วยชีวิตผู้ป่วยภาวะฉุกเฉิน-ลดอัตราเสียชีวิต พร้อมขานรับนโยบายผลักดันผลิตภัณฑ์ยางพารา เพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรตามนโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

"กยท. หนุนงบ 16 ลบ. ดันอาชีพเสริมชาวสวนยาง สอดรับนโยบายรัฐบาล สร้างรายได้ระยะยาวแก่เกษตรกร"

การยางแห่งประเทศไทย (กยท.) สนับสนุนงบตามมาตรา 49(5) รวม 16 ลบ. มุ่งช่วยเหลือเกษตรกร พัฒนาอาชีพเสริม สร้างความเข้มแข็ง ยกระดับคุณภาพชีวิตระยะยาว สอดรับนโยบายรัฐบาล และรัฐมนตรีฯ เกษตร

"ธรรมนัส คุมเข้ม! ลุยพื้นที่ชายแดน อ.สังขละบุรี ปราบสินค้าเกษตรผิดกฎหมาย กยท. หนุนนโยบายฯ ฟอร์มทีมสายลับยางพร้อมแจ้งเบาะแส"

รมว. เกษตรฯ ลงพื้นที่ด่านศุลกากรสังขละบุรี ลุยปราบปรามการลักลอบนำเข้าสินค้าเกษตรผิดกฎหมายจากประเทศเพื่อนบ้านอย่างจริงจัง ด้านการยางแห่งประเทศไทย (กยท.) ร่วมกรมวิชาการเกษตร กรมปศุสัตว์ และหน่วยงานความมั่นคงในพื้นที่ ตั้งด่านสกัด-ตรวจสอบสินค้าเกษตรนำเข้าฯ พร้อมเร่งเตรียมมาตรการเสริม ตั้งทีมสายลับยางเฝ้าระวัง พร้อมแจ้งเบาะแสหากพบข้อมูลผู้กระทำผิด

"กยท. เผย รมว. เกษตรฯ ยื่นหนังสือต่อ ก.คลัง – ก.มหาดไทย ปรับหลักเกณฑ์ภาษีที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เสนอ 25 ต้น/ไร่ "

กยท. เผย รมว.กษ. เร่งบรรเทาภาระภาษีเกษตรกร ยื่น รมว. คลัง - รมว.มหาดไทย พิจารณาปรับหลักเกณฑ์ภาษีที่ดิน กำหนดอัตรา 25 ต้น/ไร่ ตาม พ.ร.บ.กยท. และ พ.ร.บ.ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง

"รมว. 'ธรรมนัส' มอบ กยท. เร่งเดินหน้าภารกิจปรับสมดุลยางสร้างเสถียรภาพ ปรามผู้ค้ายางผิดกฎหมาย พร้อมดันนโยบายใช้ยางใน – นอกราชอาณาจักร"

'ร้อยเอกธรรมนัส' แถลงนโยบายทิศทางบริหารยางพารา เน้นปรับสมดุลยางสร้างเสถียรภาพในประเทศ เร่งตรวจสอบสต๊อกยาง พื้นที่สวนยางเพื่อจัดทำ Big Data พร้อมสกัดการลักลอบนำเข้ายางผิดกฎหมาย เผยแนวทางร่วมเอกชนจัดตั้งโรงงานแปรรูปผลิตภัณฑ์ยางเพิ่มการใช้ในประเทศ กำชับ กยท. เร่งเดินหน้าภารกิจ ขับเคลื่อนสู่การเป็นศูนย์กลางยางพาราโลกในอนาคต

"กยท. ต้อนรับคณะผู้แทนพัฒนาระบบการรับรองป่าไม้กัมพูชา ลาว และ FAO หารือ – ชี้แจงแนวทาง ส่งเสริมจัดการสวนป่าไม้เศรษฐกิจยั่งยืนตามมาตรฐานสากล"

การยางแห่งประเทศไทย (กยท.) นำโดย นายสุขทัศน์ ต่างวิริยกุล รองผู้ว่าการด้านปฏิบัติการ ให้การต้อนรับคณะผู้แทนพัฒนาระบบการรับรองป่าไม้ของกัมพูชา ลาว และ FAO พร้อมร่วมประชุมอภิปรายแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านการรับรอง The Programme for the Endorsement of Forest Certification (PEFC) ของโรงงานแปรรูปและสวนยางพาราในประเทศไทย ณ ห้องประชุมสำรวจพฤกษาลัย กยท. สำนักงานใหญ่

"กยท. แถลงแนวทางเร่งด่วน ขานรับนโยบาย รมว.เกษตรฯ ปรับสมดุล-สร้างเสถียรภาพยาง จับตาสินค้าเกษตรลักลอบ พร้อมชี้ แนวโน้มยาง Q4 ปรับตัวสูงขึ้น"

การยางแห่งประเทศไทย (กยท.) แถลงแนวทางเร่งด่วน ขานรับนโยบายรักษาเสถียรภาพยาง รมว.เกษตรฯ เร่งปรับสมดุลยาง-ตรวจสต๊อก ตั้ง 'สายลับยาง' ปราบสินค้าเกษตรลักลอบนำเข้า ดึงภาคเอกชนร่วมลงทุนแปรรูปผลิตภัณฑ์ยาง พร้อมวิเคราะห์สถานการณ์ยาง ชี้ทิศทางสถานการณ์ยางไตรมาส 4/66 มีแนวโน้มปรับตัวสูงขึ้น

กยท. ยกระดับสินค้ายาง เสริมการทำสวนยางแปลงใหญ่ หนุนนโยบาย รมว. ธรรมนัส "1 ท้องถิ่น 1 สินค้าเกษตร มูลค่าสูง"

กยท. จัดประชุมสัมมนา "โครงการสร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรและสถาบันเกษตรกร และส่งเสริมการทำสวนยางในรูปแบบแปลงใหญ่ (From Smart Farmer's forward to Smart Farm)" ณ โรงแรมรอยัล ริเวอร์ กรุงเทพฯ โดยมี ร้อยเอกธรรมนัส พรหมเผ่า รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ให้เกียรติเป็นประธานในพิธีเปิดประชุม พร้อมมอบนโยบายยกระดับสินค้าเกษตร "1 ท้องถิ่น 1 สินค้าเกษตร มูลค่าสูง" มุ่งผลักดันสินค้าเกษตร สร้างมูลค่าเพิ่มผ่านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ - พัฒนาเกษตรกรให้ทันยุคสมัย โดยใช้นวัตกรรมเทคโนโลยี สร้างความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้

"บอร์ด กยท. ไฟเขียว เงินช่วยเหลือชาวสวนยาง กรณีเสียชีวิต 30,000 บาท/ราย จัดสรรงบ 380 ลบ. ขานรับนโยบาย รมว.เกษตรฯ ขับเคลื่อนสวัสดิการเกษตรกรชาวสวนยาง"

บอร์ด กยท. เห็นชอบปรับหลักเกณฑ์การจ่ายเงินให้ทายาทชาวสวนยาง กรณีเกษตรกรชาวสวนยางที่ขึ้นทะเบียนกับ กยท. เสียชีวิต รายละ 30,000 บาท รวมวงเงินงบประมาณ 380 ล้านบาท ขานรับนโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรฯ มุ่งยกระดับคุณภาพชีวิตชาวสวนยาง

"กยท. อัดงบ 49(3) มอบเกษตรกร-สถาบันเกษตรฯ ในพื้นที่อีสาน เสริมทำสวนยางยั่งยืน-เพิ่มรายได้ ยกระดับความเป็นอยู่ ตามนโยบาย รมว.เกษตรฯ"

ร้อยเอกธรรมนัส พรหมเผ่า รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พร้อมด้วย นายณกรณ์ ตรรกวิรพัท ผู้ว่าการการยางแห่งประเทศไทย นายสุขทัศน์ ต่างวิริยกุล รองผู้ว่าการด้านปฏิบัติการ และผู้บริหารการยางแห่งประเทศไทย (กยท.) ลงพื้นที่ จ.สกลนคร และ จ.หนองคาย มอบเงินทุนสนับสนุนจากกองทุนฯ มาตรา 49(3) แก่เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรชาวสวนยาง ยกระดับเศรษฐกิจฐานรากด้วย BCG โมเดล ควบคู่กับการจัดการสวนยางในรูปแบบสวนยางยั่งยืน

"รมว.เกษตรฯ ลุย จ.บึงกาฬ รับฟัง-หารือแนวทางแก้ปัญหาในพื้นที่ ด้าน กยท. หนุนงบ 49(3) ดันช่วยเหลือชาวสวนยางต่อเนื่อง"

ร้อยเอกธรรมนัส พรหมเผ่า รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พร้อมด้วย นายณกรณ์ ตรรกวิรพัท ผู้ว่าการการยางแห่งประเทศไทย นายสุขทัศน์ ต่างวิริยกุล รองผู้ว่าการด้านปฏิบัติการและผู้บริหารการยางแห่งประเทศไทย (กยท.) ลงพื้นที่ อ.เซกา จ.บึงกาฬ ตรวจเยี่ยมโรงงานแปรรูปยางพาราใน อ.เซกา รับฟัง-หารือแนวทางแก้ไขปัญหาของชาวสวนยาง พร้อมมอบเงินทุนสนับสนุนจากกองทุนฯ มาตรา 49 (3) แก่เกษตรกรในพื้นที่ หนุนการจัดการสวนยางอย่างยั่งยืน พร้อมยกระดับเศรษฐกิจฐานรากด้วย BCG โมเดล

"กยท. รับนโยบาย รมว.เกษตรฯ เร่งด่านหน้าสร้างเสถียรภาพราคายาง ดันโครงการชะลอยางฯ - พร้อมรับซื้อยางก้อนถ้วย ผ่านตลาด กยท."

นายเพิก เลิศวังพง คณะทำงานเพื่อสนับสนุนการทำงานของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกษตรและสหกรณ์ในการบริหารจัดการยางพารา เผยว่า จากนโยบายเร่งด่วนของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในการผลักดันให้ราคายางทุกชนิดรวมถึงยางก้อนถ้วยเกิดเสถียรภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วง ธ.ค. - ม.ค. ของทุกปี ที่มีปริมาณผลผลิตยางออกสู่ตลาดมากขึ้น คาดว่า ธ.ค. นี้ จะมีปริมาณยางประมาณ 6 แสนตัน เนื่องมาจากสภาพอากาศหนาวเย็น ส่งผลให้ต้นยางมีปริมาณน้ำยางมากขึ้นกว่าช่วงอื่นๆ ของปี แต่จากรายงานของกองการยาง กรมวิชาการเกษตร พบว่า ปริมาณยางคงเหลือในประเทศเดือนตุลาคมลดลง 17% เมื่อเทียบกับเดือนเดียวกันของปีก่อน ดังนั้น ปริมาณยางในเดือน ธ.ค. นี้ จะน้อยกว่าที่คาดการณ์ไว้ อย่างไรก็ตาม ท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรฯ ได้สั่งการให้การยางแห่งประเทศไทย เตรียมมาตรการรองรับ เพื่อช่วยเหลือพี่น้องเกษตรกรชาวสวนยางควบคู่กับการมุ่งให้เกิดเสถียรภาพด้านราคายาง

"รมว.เกษตรฯ ดีล หวาอี้ เตรียม MOU ผลิตยางล้อร่วม กยท. ใช้ในหน่วยงานรัฐฯ พร้อมปล่อยขบวนรถไฟปฐมฤกษ์ ส่งยางไปตลาดจีน"

ร้อยเอกธรรมนัส พรหมเผ่า รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พร้อมด้วย คณะผู้บริหารกระทรวงเกษตรฯ นายณกรณ์ ตรรกวิรพัท ผู้ว่าการการยางแห่งประเทศไทย นายสุขทัศน์ ต่างวิริยกุล รองผู้ว่าการด้านปฏิบัติการ นายโกศล บุญคง รองผู้ว่าการด้านธุรกิจ ลงพื้นที่ จ.ระยอง เยี่ยมชมกระบวนการผลิตล้อยางของ บริษัท หวาอี้ กรุ๊ป (ประเทศไทย) จำกัด และร่วมหารือแนวทางความร่วมมือผลิตล้อยาง ใช้หน่วยงานภาครัฐ พร้อมปล่อยขบวนรถไฟเที่ยวปฐมฤกษ์ ส่งยางพาราและสินค้าเกษตรสู่ตลาดจีน

ขอเชิญร่วมตอบ
แบบประเมินความพึงพอใจ
ของลูกค้าที่ใช้บริการวิชาการ
ปี 2567 ประเภท วารสารยางพารา

“ทุกความเห็น มีความหมาย”

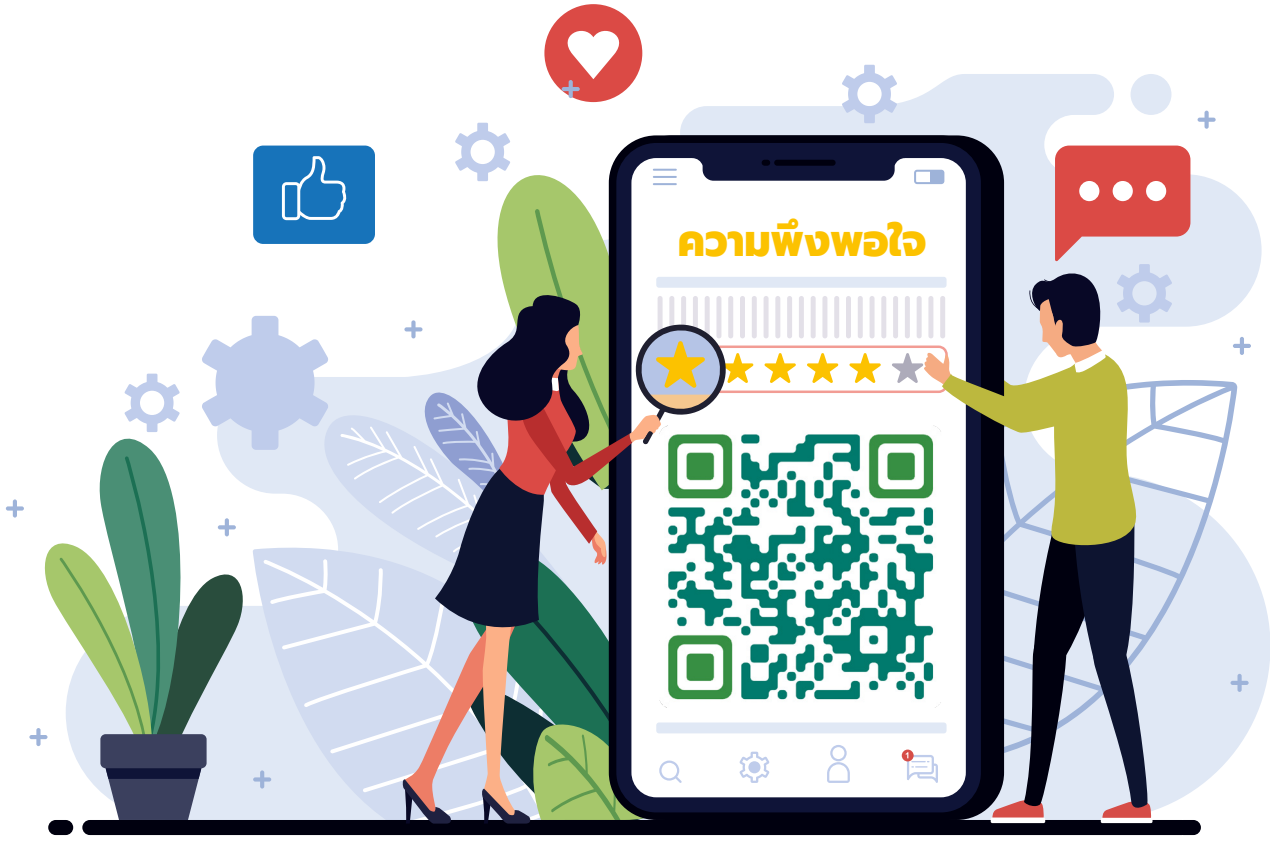

กองวิจัยและพัฒนาการผลิตยาง สถาบันวิจัยยาง

กองวิจัยและพัฒนาการผลิตยาง
สถาบันวิจัยยาง การยางแห่งประเทศไทย

อาคาร 50 ปี ชั้น 5 เลขที่ 67/25
ถนนบางขุนนนท์ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ 10700
โทรศัพท์ 02-424-6832
อีเมล rprd2566@gmail.com